

Norgga Boazosápmelaččaid Riikkasearvi
Norske Reindriftingsamers Landsforbund
Nøørjen Båatsoesaemiej Rihkesaervie
Sami Reindeer Herders' Association of Norway

NRLs KRAV TIL REINDRIFTSAVTALE 2022 - 2023

Innhold

1. INNLEDNING	5
1.1 Grunnlaget for avtaleforhandlingene.....	5
1.2 Målsetningen om en økologisk, økonomisk og kulturell bærekraftig reindrift	6
2. NRLs PRIORITERINGER FOR AVTALEÅRET 2022 - 2023	7
3. TILTAK FOR Å SIKRE REINDRIFTEN SOM EN ØKOLOGISK BÆREKRAFTIG NÆRING	7
3.1 Inngrep i reindriften på beiteland må reduseres	8
3.1.1 Tiltak	11
3.2 Reindriften må tilfredssettes og respekteres.....	11
3.3 Bruk av erfaringsbaserte- og tradisjonelle kunnskaper og retten til medvirkning.....	12
3.4 Kommunenes plikt til å konsultere samiske interesser	13
3.4.1 Tiltak:	14
3.5 Forvaltningsorganene i reindriften må øke sine kunnskaper om reindrift.....	14
3.5.1 Tiltak:	14
3.6 Reinbeitedistriktene må styrkes.....	15
3.6.1 Tiltak:	16
3.7 Reinbeitedistriktene må sikres bistand i inngrepssaker	16
3.7.1 Tiltak:	16
3.8 Kompensasjon for tapt beiteland	16
3.9 Opprettelse av egen miljødomstol.....	17
4. TILTAK FOR Å SIKRE REINDRIFTEN SOM EN ØKONOMISK BÆREKRAFTIG NÆRING	17
4.1 Tilrettelegging for økt verdiskapning og produksjon.....	17
4.1.1 Tiltak	19
4.2 Rovviltbestandene må reduseres	19
4.3 Klimatiltak i reindriften.....	23
4.3.1 Tiltak:	25
4.4 Utredning av situasjonen for ytterdistriktene i Troms reinbeiteområde	25
4.4.1 Tiltak:	25
4.5 Avgifter i reindriften.....	25
4.5.1 Tiltak:	26
4.6 Beredskap i forbindelse med beitekrise inneværende vinter.....	26
5. TILTAK FOR Å SIKRE REINDRIFTEN SOM EN KULTURELL BÆREKRAFTIG NÆRING	26
5.1. Tilrettelegging for kvinner med egen siidaandel.....	28

5.1.1 Tiltak:	29
5.2 Tilrettelegging for kvinner med delt siidaandel	29
5.2.1 Tiltak:	30
5.3 Kjønnbalanse i styrer og verv	30
5.4 Meklingsordning	30
5.4.1 Tiltak:	30
5.5 Det må etableres gode generasjonsovergangsordninger	30
5.5.1 Tiltak:	32
5.6 Sikring av tradisjonell slakting og omsetning av reinkjøtt	32
5.7 Utdanning- og stipendordninger	33
5.7.1 Tiltak:	34
5.8 Tiltak for distrikter som er utestengt fra vinterbeiter i Sverige	34
5.8.1 Tiltak:	34
5.9 Tiltak for å legge til rette for at norsk reindrift har tilgang til sine reinbeiteområder i Sverige	34
5.10 Optisk lengdemåling	35
5.11 Trollheimen	35
5.11.1 Tiltak:	36
6. STYRKE VELFERDSORDNINGER OG HMS	36
6.1 Helse, miljø og sikkerhet (HMS)	36
6.1.1 Tiltak	38
6.2 Forbyggende tiltak i forbindelse med hets og rasisme mot reineiere	38
6.2.1 Tiltak:	39
6.3 Tilskudd til avløser ved svangerskap	39
6.3.1 Tiltak:	39
6.4 Tilskuddsordning for ferie og fritid må økes	39
6.4.1 Tiltak:	39
6.5 Økonomiske ordninger ved sykdom, ulykker, omsorg og dødsfall	40
6.5.1 Tiltak:	40
6.6 Tidligpensjon i reindriften	41
7. KONFLIKTFOREBYGGENDE TILTAK	42
7.1 Tiltak:	42
8. FORBUD MOT BRUK AV STRØMGJERDER I UTMARK	42
9. CWD	42
10. MINDREFORBRUK 2020-2021	43
11. NRLS KRAV TIL ØKONOMISKE TILTAK	43

11.1 Økonomisk ramme.....	43
11.2 Reindriftens Utviklingsfond	43
12. KOSTNADSSSENKEDE OG DIREKTE TILSKUDD.....	47
12.1 Distriktstilskudd.....	47
12.2 Produksjonspremie	48
12.3 Kalveslaktetilskudd.....	48
12.4 Simleslaktetilskudd	48
12.5 Generasjonsovergangstilskudd (tidligere Etableringstilskudd).....	48
12.6 Særskilt driftstilskudd til ungdom.....	48
12.7 Ektefelle / samboertilskudd	49
12.8 Driftstilskudd til siidaandeler der kvinner står som eneste leder	49
12.9 Klima- og beitetilskudd	49
13. ETABLERING AV REINDRIFTSFAGLIGE PLANKONSULENTER INNENFOR REINBEITEOMRÅDENE	49
14. VELFERDSORDNINGER	49
14.1 Tilskudd til avløser ved svangerskap	49
14.2 Avløsning ved sykdom, ulykker, omsorg og dødsfall	49
14.3 Tilskudd til tidligpensjon	49
14.4 Øvrige velferdsordninger	50
15. ORGANISASJONSTILSKUDD	50
16. HELSETJENESTE FOR REIN	50
17. ØVRIGE ORDNINGER.....	50
18. SAKER UTENFOR REINDRIFTSAVTALENS ØKONOMISKE RAMMER	50
18.1 Saker under Landbruks- og matdepartementet.....	50
18.2 Saker under Kommunal- og moderniseringsdepartementet	51
18.3 Saker under Samferdselsdepartementet	51
18.4 Saker under Finansdepartementet	51
18.5 Saker under Klima- og miljødepartementet	51
19. SAMLET KRAV TIL REINDRIFTSAVTALE 2022 - 2023.....	52
Fordeling av de ulike postene (mill. kroner)	52

1. INNLEDNING

Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL) fremmer med dette krav om totalramme og fordeling av poster for reindrifftsavtalen gjeldende for perioden 2022-2023. Kravet danner grunnlag for avtaleforhandlinger med Landbruks- og matdepartementet (LMD).

NRLs krav omfatter både reindriftens økonomiske behov og gir et bilde av de utfordringer som næringen står ovenfor pr. i dag. NRL mener dette bidrar til at forhandlingspartene får et bedre grunnlag for å vurdere økonomiske tiltak som skal bidra til å styrke reindriften som en kulturbasert næring.

1.1 Grunnlaget for avtaleforhandlingene

NRL er en urfolksorganisasjon som gjennom sitt arbeid skal sikre reindriften en positiv utvikling som bidrar til gode rammevilkår i tråd med tradisjonell reindrifftsutøvelse og verdigrunnlag. NRL viser til at reindriften som en tradisjonell urfolksnæring og kulturbærer bidrar med verdiskapning i form av reinkjøttproduksjon, produksjon av tradisjonelt håndverk og design, kunnskaps- og kulturformidling m.m.

Hovedavtalen ble inngått mellom Staten v/ Landbruksdepartementet og reindriftnæringen v/ NRL i 1976, og danner grunnlaget for forhandlingene. Denne ble revidert den 26.02.93, og legger til grunn at partene skal føre forhandlinger om en løpende reindrifftsavtale med tiltak som tar sikte på å utvikle reindriftnæringen i tråd med omforente mål og retningslinjer for reindriftpolitikken. Den legger også premisser for hvilke tiltak det kan forhandles om, herunder økonomiske virkemidler samt tiltak om faglige, sosiale, organisasjonsmessige og andre spørsmål som er viktig for utviklingen av næringen.

Reindriften danner det viktigste materielle grunnlaget for samisk språk, kultur og samfunnsliv. I hht. Grunnloven § 108 har statlige myndigheter en forpliktelse til å sikre og utvikle samisk språk, kultur og samfunnsliv. Reindriften skal gjennom dette sikres en positiv utvikling som bidrar til gode rammevilkår i tråd med tradisjonell reindrifftsutøvelse og verdigrunnlag. Staten har også en forpliktelse til å sikre reindriften som urfolksnæring i hht. til internasjonale konvensjoner, herunder *FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter* artikkel 27 jfr. artikkel 1, og *ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater* samt *FNs Erklæring om urfolks rettigheter* av 2007 og sluttdokumentet fra The World Conference on Indigenous Peoples av 22. - 23. september 2014.

Reindriften utnytter naturressurser som få andre kan utnytte, og hvor bruken danner et unikt kulturlandskap som er viktig å ivareta for framtiden. Dette er

verdier som samlet sett må styrkes og avspeiles i målene om en økologisk, økonomisk og kulturell bærekraftig reindrift.

1.2 Målsetningen om en økologisk, økonomisk og kulturell bærekraftig reindrift

NRL legger til grunn den tredelte målsetningen om økologisk, økonomisk og kulturell bærekraftig reindrift. Bærekraftmålene virker inn på hverandre og er tett knyttet sammen som følge av samspillet mellom tilgjengelige beitearealer, reinflokken og menneskene i næringen.

Myndighetene viser til at reindriften skal driftes med utgangspunkt i en *bærekraftig utvikling*. For reindriften handler dette om en utvikling som imøtekommer behovene til dagens generasjon, uten at dette reduserer mulighetene for kommende generasjoner. Et helt avgjørende element i dette er plikten til å sikre reindriften eksistensgrunnlag i form av beitearealer.

For å oppnå målene om en bærekraftig reindrift forutsetter dette:

- At retten til stabile og forutsigbare beitearealer sikres mot inngrep og forstyrrelser
- At rovvilttap, tog- og bilpåkørsler m.m reduseres
- At reindriftnutøvernes rett til selvbestemmelse gjennom medvirkning og innflytelse sikres og etterlevs i forvaltningen
- At reindriften tradisjons- og erfaringsbaserte kunnskaper respekteres, vektlegges og etterlevs av forvaltningen
- At næringen sikres produktivitet, markedstilgang, kostnadseffektivitet og gode priser på reinprodukter
- At næringen sikres rettferdige skatte- og avgiftsordninger
- At reindriftnutøverne sikres tilfredsstillende rekrutterings- og generasjonsovergangsordninger
- At reindriftnutøverne sikres tilgang til nødvendige HMS- og velferdsordninger
- At distriktene sikres ressurser til å ivareta sine interesser
- At reindriften familiebaserte næring sikres
- At reindriften gis bistand til å håndtere klimaendringer

Reindriftsavtalen er et sentralt virkemiddel for å nå de overnevnte målsetninger. NRL viser til at faktorer som påvirker bærekraften i reindriften, varierer fra distrikt til distrikt og fra reinbeiteområde til reinbeiteområde.

2. NRLs PRIORITERINGER FOR AVTALEÅRET 2022 – 2023

NRL vil for avtaleåret 2022 – 2023 prioritere følgende tiltak:

- Øke direktetilskuddene
- Opprette klimatilskudd for reindriften
- Sikre gode generasjonsovergangsordninger
- Sikring av reindriften arealer, herunder fjerne bestemmelsene om forhåndstiltredelse etter oreigningslova § 25 i saker hvor reindriften rettigheter kan bli berørt
- Øke de frie midlene i RUF
- Igangsette et arbeid for å få på plass en meklingsordning i reindriften
- Avsette midler til forebygging av hets og rasisme mot reindriften utøvere

3. TILTAK FOR Å SIKRE REINDRIFTEN SOM EN ØKOLOGISK BÆREKRAFTIG NÆRING

Nedbygging av reindriften arealer utgjør en av de største truslene mot reindriften framtid. Erfaringer, forskning og registreringer tilsier at presset mot beitearealene øker fra år til år, og bidrar til å utfordre både driftsstruktur og distriktenes ressurser. Ressurssituasjonen har en avgjørende betydning for distriktenes muligheter til å ivareta sine interesser i arealsaker. NRL har vurdert distriktenes ressurssituasjon ut fra 3 nivåer:

- Intern administrasjon, herunder innhenting av ekstern bistand og øke muligheter for kompetansebygging
- Høringssaker, herunder ekstern bistand til areal- og plansaker
- Inngrepssaker, bistand fra kompetansemiljøer som eksempelvis Protect Sápmi, samt juridisk bistand

I forhold til styrking av reinbeitedistriktenes interne administrasjon, vil det fortsatt være behov for å øke distriktstilskuddet slik at distriktene kan innhente bistand ved behov, herunder innleie av administrative tjenester. Det er også behov for lavtersketilbud for distriktsstyrene og reineiere, jfr. det avsluttede prosjektet Planfaglig ressurs Nord-Trøndelag, og det påbegynte Ovddos-prosjektet i Kautokeino Kommune og Sapmiko i Karasjok. Dette er prosjekter som forutsettes støttet over Reindriften Utviklingsfond dersom det kommer inn søknader.

NRL er svært fornøyd med at avtalepartene ble enige om å etablere en egen rådgivningstjeneste for reindriften i forbindelse med fjorårets avtale. Etter utlysningssrunde i november 2021, er alle 3 stillinger i en avsluttende ansettelsesprosess. Rådgiverne vil være i gang med sitt arbeid senest 1. april 2022.

NRLs forhandlingsutvalg ser at det i forbindelse med rådgivningstjenesten vil være nødvendig å få på plass et velfungerende saksbehandlingssystem. Dette arbeidet må igangsettes så snart som mulig, og foreslås finansiert ved å øke organisasjonstilskuddet til NRL.

Protect Sápmi har opparbeidet seg bred kompetanse innenfor arealsaker, de har også vært en sterk bidragsyter til at tradisjonell reindriftskunnskap er blitt tatt hensyn ved i skjønnsvurderinger. NRLs forhandlingsutvalg mener det er viktig at avsettes midler over reindrifftsavtalen, slik at Protect Sapmi kan bistå distriktene i en tidlig fase i arealprosesser. NRLs forhandlingsutvalg mener det må avsettes 2 mill kroner til dette formålet.

3.1 Inngrep i reindriftens beiteland må reduseres

NRL er svært bekymret for reindriftens arealsituasjon. Den suksessive nedbyggingen av beitearealene bidrar til redusert produksjon og lave inntekter i næringen, samtidig som reindriftens kulturutøvelse er under et sterkt press.

NRL registrerer at lave inntekter i reindriften blir brukt *mot* næringen, spesielt i saker hvor reindriften ser behov for å beskytte sine interesser og rettigheter. Det aksepteres ikke at reindriften på den ene siden fratras beitearealer som bidrar til å redusere lønnsomheten, mens den lave lønnsomheten på den andre siden blir brukt som er argument for å gi plass til større industriaktører.

NRL viser til Fosen-saken (HR-2021-1975-S) hvor Høyesterett legger til grunn at reindriften er en «...form for vernet kulturutøvelse og samtidig en måte å livnære seg på», og at det vil foreligge et brudd på SP artikkel 27 «...hvis en reduksjon av beitearealet fratras reieierne muligheten til å fortsette med noe som naturlig kan karakteriseres som næringsvirksomhet». I dette ligger det en klar forpliktelse for statlige myndigheter til å ivareta reindriften som en kulturbasert næring gjennom å sikre beitearealene. NRLs forhandlingsutvalg mener LMD som overordnet myndighet for reindriften har et overordnet ansvar i å ivareta reindriften på Fosen. NRL har både i brev til Regjeringen v/ Statsminister Jonas Gahr Støre (datert 13.10.2021) og til LMD (datert 30.12.2021) stilt krav om at Høyesterettsdommen må følges opp. Dommen stadfester Fovsen-Njarkes syn om at etablering og drift av vindkraftverk på Fosen ikke er forenelig med fortsatt reindrift i reinbeitedistriktet, og at konsesjonen er ugyldig. NRL mener at konsekvensen av dommen må være at driften av vindkraftverkene opphører, slik at reindriften i Fovsen-Njarke fortsatt kan ha en fremtid. NRL forutsetter at Staten v/ LMD i løpet av reindrifftsforhandlingene for kommende avtale, legger fram en skisse som synliggjør hvordan Regjeringen vil

sikre den tradisjonelle reindriften på Fosen i samme omfang som før arbeidet med etableringen av vindkraftanlegget på Roan og Storheia.

NRL mener at forpliktelsene i forhold til ivaretagelse av reindriften sine beitearealer må konkretiseres ved endringer i reindriften. NRL har forventninger om at Reindriften utvalget som er nedsatt av Sametinget og NRL, fremmer forslag om sikring av beitearealene som lovgiver i neste omgang må følge opp. Fosen-saken er et godt eksempel på at energimyndighetenes adgang til å gi tiltakshaver tillatelse til å starte opp arbeidet før skjønnet er gjennomført, må opphøre. NRL krever derfor at forhåndstiltredelse etter oreigningslova § 25 fjernes i saker hvor reindriften rettigheter kan bli berørt.

NRL vil videre understreke at myndighetenes mål om økt produksjon vanskelig vil kunne oppnås så lenge nedbyggingen av reindriften arealer får fortsette som i dag.

Inngrep er ikke bare utfordrende for ressurs situasjonen i distriktene, men gir også negative konsekvenser for utøvelsen av reindrift ved at det fører til driftsforstyrrelser som i mange tilfeller kan være svært alvorlig. Funn av unntakseffekter ved arealinngrep er godt dokumentert gjennom flere forskningsstudier. Det er imidlertid behov for å se nærmere på hvilke følgekonskvenser arealtap gir for rein og reindriften utøver. Dette bør utredes i et eget forskningsprosjekt, hvor avtalepartene utformer mandat og øremerker forskningsmidler over RUF til gjennomføring.

Nedbygging av reindriften arealer skjer til tross for at det i hht. flere lover er etablert verktøy som legger til rette for å følge opp nasjonale mål om å ivareta det materielle grunnlaget for den samiske reindriften. Reindriften erfaringer er at disse i liten grad blir fulgt opp av beslutningsorganene. Sistnevnte bekreftes langt på vei i Landbruksdirektoratets rapport nr. 41/2020 «*Styrking av reinbeitedistrikter i arealsaker*».

I hht. Meld. St. 32 (2016 - 2017) om *Reindrift - Lang tradisjon - unike muligheter* (heretter betegnet som stortingsmeldingen), legger Regjeringen til grunn at reindriften må sikres tilgang til nødvendige arealer som en sentral forutsetning for å oppnå målet om økt produksjon og lønnsomhet. NRL vil understreke at reindriften ikke bare skal ha en *tilgang* til arealene, men har *rett* til å bruke og bestemme over sine tradisjonelle beiteområder. Retten til beitearealer handler både om å nå et mål om produksjon og lønnsomhet på den ene siden, og om å sikre reindriften kulturen for framtiden på den andre.

Tålegrensen for inngrep er overskredet i mange reinbeitedistrikter, og det er derfor knyttet sterke forventninger til at Regjeringen følger opp målet i stortingsmeldingen om å sikre den *økologiske bærekraften* i form av beitearealer. Dette er også i tråd med *Nasjonale forventninger til kommunal- og regional planlegging for perioden 2019 – 2023*, hvor en tydelig retning for samfunnsutviklingen er å redusere nedbygging av naturen. Dette står helt sentralt i forhold til å ivareta det biologiske mangfoldet og den nomadiske driftsformen.

NRL mener at det i forlengelsen av statens mål om å redusere nedbygging av naturen i hht. *Nasjonale forventninger til kommunal- og regional planlegging for perioden 2019 – 2023*, er naturlig å konkretisere dette gjennom statlige planretningslinjer. NRL har over flere år stilt krav om at det må utarbeides og vedtas statlige planretningslinjer for reinbeiteområdene. Bakgrunnen for kravet er at reindriften ofte ikke ivaretas når arealsaker er til politisk behandling, selv om dette hensynet er tatt i saksframleggene.

NRL har derfor forventninger om at den nye regjeringen gjenopptar arbeidet med statlige planretningslinjer, da det åpenbart er et behov for tydelige rammer og retningslinjer for hvordan forvaltningsnivåene håndterer arealsaker som berører reindriften. Dette vil bidra til større forutsigbarhet, redusere lange saksprosesser og begrense ressursbruk og skadevirkninger for reindriften. Det forutsettes at Landbruks- og matdepartementet (LMD) som en overordnet forvaltningsmyndighet for reindriften følger opp denne saken med Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) så snart som mulig. NRL vil også be om et eget møte med KMD om denne saken.

Arealinngrep har flere negative konsekvenser for reindriften utover tap av beiteland og reduksjon av inntekter. I hht. Landbruksdirektoratets rapport nr. 38/2020 *Analyse av siidaandelens kostnader og særlige kostnadsdrivere i reindriften*, er arealtap kostnadsdrivende som følge av at forstyrrelser og aktivitet fører til merarbeid og økte kostnader. Arealtap bidrar også til reduserte muligheter for flokkstrukturering og større driftsutgifter. Merkostnader knytter seg også innhenting av advokattjenester og annen bistand.

Arealinngrep, påvirker reineiernes fysiske- og psykiske helse. Forskningsrapporten «*Reindriften hverdag*» (2018) dokumenterer at inngrep bidrar til å øke de fysiske- og psykiske belastninger hos reineierne. Her framkommer det at hele 70 % av reineierne må forholde seg til minst 4 inngrep på en og samme tid, og at dette belastningsomfanget kan utgjøre en helserisiko.

*Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK) artikkel 8 gir beskyttelse mot tiltak som kan ramme menneskers helse, og vil være aktuell i forhold til belastningsskader som skyldes arealinngrep. Dette innebærer at statlige myndigheter ikke står fritt til å opptre på en slik måte at dette rammer reineiernes fysiske eller psykososiale helse, og som skaper en stressituasjon som gjør at reineierne blir sårbare for ulykker under arbeid i felten. Det kan også vises til FNs spesialrapportør for menneskerettigheter og miljø, David R. Boyd, som i sin rapport *Norway – End of Mission Statement*, datert 23. september 2019, retter fokus på forholdet mellom urfolk, menneskerettigheter og miljø. Her understreker han at Norge bør ta initiativ til å få utarbeidet en modell for hvordan verden kan beskytte urfolksrettigheter og miljøet, herunder også rette fokus på sammenhengen mellom menneskerettigheter, sunne økosystemer og menneskers helse.*

3.1.1 Tiltak

- I nært samarbeid og enighet med samiske organisasjoner utarbeides og vedtas planretningslinjer for reinbeiteområdene
- Bestemmelsene om forhåndstiltredelse etter oreigningslova § 25 fjernes i saker hvor urfolks rettigheter kan bli berørt.
- Det igangsettes et prosjekt som skal kartlegge følgekonssekvenser ved arealinngrep.

3.2 Reindriftens rett til selvbestemmelse må anerkjennes og respekteres

I likhet med andre urfolk, har reindrifsamene i utøvelsen av sin rett til selvbestemmelse, også rett til selvstyre i saker som angår interne forhold. Dette er en rettighet som verken kan tildeles eller inndras av statlige myndigheter.

Retten til selvbestemmelse er et resultat av en utvikling i FNs organer og instrumenter over flere tiår, og hvor det mest autoritative bidraget gis av *FNs internasjonale konvensjoner om menneskerettigheter av 1966*. I artikkel 1 slås det fast at selvbestemmelsesretten gjelder for «alle folk». Urfolks rett til selvbestemmelse er i dag folkerettslig anerkjent, og er blant annet nedfelt i *FNs erklæring om urfolks rettigheter*. Urfolkserklæringen bygger på universelle rettigheter som har sitt grunnlag i internasjonal sedvanerett. Dette innebærer at Urfolkserklæringen på flere områder gir uttrykk for alminnelige internasjonale rettsprinsipper som er juridiske bindende for statene.

Selvbestemmelsesretten omfatter retten til selvstyre i saker som angår urfolks indre anliggender, og retten til politisk integrering gjennom forhandlinger eller konsultasjoner. For reindriften innebærer dette en rett til fritt å kunne råde over sitt livsgrunnlag og sine naturressurser, og hvor beitearealer som er nødvendig for å sikre reindriften eksistensgrunnlag ikke kan nedbygges uten samtykke. NRL vil i

denne sammenheng få minne om at staten gjennom sin tilslutning til FNs Urfolkserklæring og sluttdokumentet fra Verdenskonferanse for urfolk 2014 har forpliktet seg til å innhente et fritt og forhåndsinformert samtykke ved innføring av lover, planer og tiltak som berører reindriftsutøvere eller deres landområder. Dette var også tema i den allerede nevnte rapporten fra FNs spesialrapportør for menneskerettigheter og miljø, David R. Boyd, hvor det påpekes at Norge bør doble innsatsen i forhold til å sikre at samenes rett til et fritt og forhåndsinformert samtykke blir etterlevet i tråd med FNs Urfolkserklæring. Dette prinsippet må implementeres i statlig, regional og kommunal virksomhet som berører reindriften og næringens arealbruk, og hvor Regjering og Storting har en særskilt forpliktelse til å påse at dette blir fulgt opp. NRL mener prinsippet om fritt og forhåndsinformert samtykke må implementeres ved en revisjon av reindriften.

NRL er fornøyd med at plikten til å konsultere nå er lovfestet gjennom egne bestemmelser i sameloven. Særlig viktig er det at også kommunene er omfattet av denne plikten. Kommunene er den største arealforvalteren i det samiske reinbeiteområdet, og konsultasjonsplikten vil være en viktig for fri meningsutveksling på veien mot en eventuell enighet. Dette vil også være en viktig arena for å styrke dialogen mellom reinbeitedistriktene og kommunene.

3.3 Bruk av erfaringsbaserte- og tradisjonelle kunnskaper og retten til medvirkning

Reineiernes erfaringsbaserte kunnskaper er i hht. naturmangfoldloven § 8 annet ledd anerkjent som kunnskapsgrunnlag og skal legges til grunn ved myndighetsutøving. Bestemmelsen gir rett til aktiv deltakelse i arbeidet med å sikre en bærekraftig og langsiktig forvaltning og utvikling på grunnlag av reindriftsutøvernes tradisjonelle kunnskaper og erfaringer, jfr. også *FNs konvensjon om biologisk mangfold* og *naturmangfoldloven* artikkel 8 (j) og 10 (c). Her legges det til grunn at urfolks tradisjonelle kunnskaper og praksis skal respekteres ved utforming av nasjonal lovgivning for bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold. I dom avsagt av Borgarting Lagmannsrett den 6.12.2018 legger retten legger til grunn at:

I bestemmelsens andre ledd heter det at myndighetene også skal «legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaring gjennom bruk av og samspill med naturen, herunder slik samisk bruk, og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet». Prinsippene i § 8 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og vurderingen skal fremgå av beslutningen, jf. naturmangfoldloven § 7.

Dette innebærer at reineiernes erfaringsbaserte kunnskaper skal vektlegges som kunnskapsgrunnlag, og det også skal framgå hvordan disse kunnskapene er anvendt

i myndighetsutøvingen. Departementet må derfor påse at både kommuner og forvaltningen for øvrig gjøres kjent med kravet til kunnskapsinnhenting.

Med utgangspunkt i at reindriftens erfaringsbaserte- og tradisjonelle kunnskaper er anerkjent som kunnskapsgrunnlag, plikter forvaltningsmyndighetene til å aktivt hensynta reindriftens interesser ved planer og tiltak. Regelverket rundt konsekvensutredninger er et sentralt virkemiddel for å ivareta dette, og forutsetter at utreder har legitimitet i form av kunnskaper og kompetanse om reindrift. NRL mener det er behov for å endre regelverket i forhold til konsekvensutredninger. For det første må terskelen for når kravet til konsekvensutredning utløses senkes. For det andre må reindriften gis en formell rett å utnevne utreder på tiltakshavers regning såfremt det ikke oppnås enighet om hvem som skal gjennomføre utredningsarbeidet.

Erfaringer tilsier at verken reindriften eller tiltakshavere er tjent med utredere som sår tvil om, eller fornekte vitenskapelige og godt etablerte kunnskaper om hvilke virkninger tiltaket vil ha for reindriften. Utredere skal aktivt inkludere reindriften gjennom medvirkning, og ved behov etablere referansegrupper bestående av reineiere, for å sikre at næringens erfaringsbaserte- og tradisjonelle kunnskaper inngår som kunnskapsgrunnlag.

3.4 Kommunenes plikt til å konsultere samiske interesser

Kommunene har i hht. sameloven § 4-4 en konsultasjonsplikt i saker som omfatter «...lokale forskrifter og andre beslutninger eller tiltak som vil kunne påvirke samiske interesser direkte. NRL mener at denne bestemmelsen er viktig fordi reindriftens erfaringer tilsier at kommunene som arealmyndighet mangler nødvendige kunnskaper og kompetanse om reindrift. Dette fører til at kommunene ikke er i stand til å ivareta reindriftas interesser i kommuneplanleggingen på en tilfredsstillende måte, noe som også understøttes rapport nr. 41/20 (kap. 4.6). NRL mener kommunenes konsultasjonsplikt vil ivareta kravet til medvirkning i hht. plan og bygningslovens og folkerettslige prinsipper om retten til deltakelse.

NRL mener det er et behov for å øke bevisstheten rundt konsultasjonsplikten hos kommunene, både i forhold til innhold og når denne plikten aktualiseres. Etter de tilbakemeldinger NRL har fått, kan det synes som at noen kommuner oppfatter konsultasjonsplikten til å gjelde i forhold til arealdisponeringer som gjelder fysiske inngrep. NRL vil understreke at alle tiltak som genererer forstyrrelser i utmark, eksempelvis turløyper, Ti-på-topp-turer, hundekjøringstraseer, snøscootertraseer, helikopterbruk m.m. er tiltak som berører reindriftens interesser og rettigheter på slik måte at det er konsultasjonspliktig.

Når det gjelder tilrettelegging for ferdsel i utmark, stiller NRL krav om at alle slike løyper innarbeides i sti- og løypeplaner som sendes ut på høring til reinbeitedistriktene. Det samme gjelder hundekjøring, som er et økende problem innenfor mange reinbeiteområder. Saken tas opp med KMD i eget møte.

Når det gjelder hyttebygging innenfor reinbeiteområdene, har enkelthytter i utmark og hyttebyer store negative konsekvensene for reindriften. I hht. *Nasjonale forventninger til kommunal- og regional planlegging for perioden 2019 - 2023* skal fylkeskommuner og kommuner vektlegge bevaring av naturgrunnet for samisk kultur og næringsutvikling, spesielt i forhold til å sikre reindriften sine beitearealer.

NRL vil også vise til veileder for saker som berører plan- og bygningsloven og reindrift, som er et godt verktøy for kommunene i forhold til medvirkning og bruk av erfaringsbaserte kunnskaper fra reindriften sine.

3.4.1 Tiltak:

- Tilrettelegging for ferdsel i utmark, herunder turløyper og hundekjøringstraseer skal inngå i sti- og løypeplan og sendes på høring til reinbeitedistriktene

3.5 Forvaltningsorganene i reindriften må øke sine kunnskaper om reindrift

NRL har over flere år påpekt tilbakemeldingene fra næringen om et forvaltningssystem som er fraværende, fremmedgjørende, tungrodd og som har liten interesse eller kunnskaper til å bistå distriktene. NRL mener dette en situasjon som ikke kan fortsette, og har derfor forventninger om at Reindriftsrettsutvalget nedsatt av Sametinget og NRL fremmer forslag på hvordan forvaltningsstrukturen kan forbedres. Et sentralt tema vil være å se på hvordan man kan sikre den reindriftsfaglige- og lokale kompetansen i forvaltningen, og om dagens struktur ivaretar statens forpliktelser til å sikre reindriften som en bærekraftig urfolksnæring.

NRL mener det må være et minimumskrav om at forvaltningen er likt organisert innenfor de ulike reinbeiteområdene, og at forvaltningen har en solid reindriftsfaglig kompetanse. NIBIOs rapport nr. 42/21 *Evaluerer av endringer i den offentlige forvaltningen av reindriften* beskriver noe av disse forholdene.

3.5.1 Tiltak:

- Reindriftsforvaltningens ressurser må styrkes for å øke reindriftskompetanse og kapasitet i saksbehandlingen, samt at saksbehandlingstiden blir vesentlig kortere
- Landbruksdirektoratet skal utarbeide strategier for hvordan de kan ivareta sine oppgaver på en god og tillitsvekkende måte

- Reindriftsforvaltningen må være likt organisert innenfor de ulike reinbeiteområdene

3.6 Reinbeitedistriktenes interne administrasjon må styrkes

Distriktenes kapasitet utfordres av stor saksflyt, noe som krever at ressursituasjonen må styrkes parallelt. Mange distrikter er avhengige av å innhente hjelp til dokumentgjennomgang og sekretærtjenester for å kunne ivareta sine interesser og rettigheter. Behovet for å innhente ekstern hjelp er ikke bare et kompetansespørsmål, men handler også om kapasitet til å håndtere saker samtidig som reinflokken skal ivaretas.

NRL mener at forhandlingspartene fortsatt må styrke distriktstilskuddet, slik at distriktene kan innhente hjelp og bistand etter behov. NRL fastholder tidligere krav om å gjøre en endring i hht. *Forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikter og reinlag* § 1-4 tredje ledd, slik at tilskuddet blir beregnet ut fra alle registrerte siidaandeler i distriktet, uavhengig av om siidaandelen er innvilget produksjonspremie i minst et av de tre foregående driftsårene. Det viktige må være at tilskuddet tildeles ut fra antall siidaandeler i et distrikt. NRL foreslår derfor at følgende ordlyd i § 1-4 tredje ledd tredje setning endres til følgende ordlyd:

Det variable tilskuddet skal kun ytes for det antall siidaandeler som har levert Melding om reindrift.

En viktig årsak til at NRL har stilt krav om en slik endring i forskriften, er at reinbeitedistriktenes administrative og forvaltningsmessige ansvar, både internt og eksternt gjelder uavhengig av siidaandelens muligheter og strategivalg. Distriktsstyrene har uavhengig av siidaandelene et ansvar for å ivareta distriktet som helhet og jobbe for alle siidaandelene i distriktet. NRL mener det formelle kravet må være at siidaandelen leverer Melding om reindrift, og at dette må være et tilstrekkelig grunnlag for å utløse det variable tilskuddet.

Mange reinbeitedistrikter har fortsatt førstegenerasjons distriktsplaner. NIBIO har utarbeidet mal og veiledning for utforming av distriktsplaner, noe som vil være et viktig verktøy for reinbeitedistriktene i dette arbeidet som en lovpålagt. Veiledningsmateriellet vil også være et godt hjelpemiddel for reindriftens rådgivningstjeneste i forhold til oppfølging av reinbeitedistriktene.

Dersom formålet med distriktsplaner skal bli ivaretatt over tid, er det behov for rullering av planene med jevne mellomrom. Oppdaterte distriktsplaner er i likhet med gode arealbrukskart viktig i behandlingen av arealsaker i reinbeiteområdene. Dette gjelder både for berørt part i reindriften, saksbehandlere i kommunene og i forhold til andre beslutningsnivåer. Situasjonen i reindriften er imidlertid slik at de

fleste reinbeitedistrikter mangler intern kapasitet til å utføre arbeidet med distriktsplaner ut fra egne ressurser. De har heller ikke økonomi til å engasjere fagkyndige til å gjøre dette uten at distriktene blir tilført ekstra midler. I og med at det haster med å oppdatere distriktsplanene, samtidig som distriktene mangler ressurser til dette, foreslår NRLs forhandlingsutvalg at det innføres en ordning hvor distriktene får utbetalt et flatt tilskudd på kr. 15.000,- til dette arbeidet.

3.6.1 Tiltak:

- Distriktstilskuddet økes for å styrke den interne administrasjonen
- Variabelt tilskudd utbetales i hht. antall siidaandeler som leverer Melding om reindrift, og hvor endringene tas inn i forskriften
- Det etableres en økonomisk støtteordning på kr. 15.000,- til alle reinbeitedistrikter i arbeidet med å rullere distriktsplanene.

3.7 Reinbeitedistriktene må sikres bistand i inngrepssaker

NRL mener reinbeitedistriktene skal ha tilgang til bistand i inngrepssaker. Til tross for at tiltakshaver har ansvar for å bekoste prosesshjelp til reindriften i slike saker, må reieneierne i forlengelsen av dette kunne innhente kvalifisert bistand etter behov.

Det vises til rapport nr. 41/20 hvor det vises til at et stort flertall av distriktene har behov for mer kompetanse i arealsaker, og hvor det under punkt 3.6 foreslås tiltak for å imøtekomme dette behovet. NRL mener at distriktstilskuddet må styrkes på en slik måte at de kan svare for en evt. egenandel, slik det er forslått i rapport nr. 41/20. NRL mener distriktene kan dekke inntil 20 % av kostnadene, og at det ikke settes noen begrensninger i forhold til antall saker.

3.7.1 Tiltak:

- Den søkerbaserte tilskuddsordningen til sikring av reindriften beitearealer via RUF styrkes

3.8 Kompensasjon for tapt beiteland

NRL vil fortsatt stille krav om at tap av beiteareal må kompenseres med nytt beiteareal der det er mulig.

Pr. i dag er det flere områder, både innenfor og i nærheten av reinbeiteområdet hvor det er ulovlig å drive reindrift. NRL mener at disse områdene må gjenåpnes for samisk reindrift, slik at næringen får kompensert tapet av sine arealer. Det må understrekes at flere av disse områdene har vært drevet reindrift i tidligere, og bør derfor kunne gjeninntas som en del av det samiske reinbeiteområdet. Dette gjelder også i forhold til «midlertidig» fredete områder. Saken tas opp i eget møte med LMD.

3.9 Opprettelse av egen miljødomstol

Reindriftens erfaringer at risikoen for økonomisk tap gjerne blir utslagsgivende for hvorvidt arealsaker bringes inn for domstolene. Dette utgjør et alvorlig rettsikkerhetsproblem for reindriftsutøverne. Det kan vises til at motparten i mange tilfeller har økonomisk evne til å bruke nærmest ubegrensede midler på å nå frem med sine interesser. I denne sammenheng kan det vises til Øyfjellsaken, hvor reindriften ble idømt motpartens saksomkostninger på flere millioner.

NRLs forhandlingsutvalg mener at vi ikke kan ha et system som fungerer på en slik måte at faren for store økonomiske tap blir avgjørende for hvorvidt saken bringes inn for domstolene.

Dette gjelder også i forhold til vurdering av forvaltningsvedtak som har betydning for natur og miljø. I denne sammenheng kan det vises til Grunnloven § 112, hvor det er nedfelt en plikt til å ivareta et helsemessig godt miljø, samtidig som Norge i hht. internasjonale avtaler er forpliktet til å stanse tapet av biologisk mangfold innen 2020.

Det finnes en rekke lovverk som skal sikre miljøet, og på bakgrunn av disse fattes det årlig mange forvaltningsvedtak som innebærer store og irreversible inngrep med påfølgende negative konsekvenser for natur og miljø. NRLs forhandlingsutvalg mener derfor at det må opprettes en egen miljødomstol som kan behandle saker som berører natur og miljø. En slik ordning eksisterer allerede i Sverige, og i Danmark har man en egen miljøklagenemnd. Felles for begge disse institusjonene er muligheten til å få prøvd forvaltningsvedtak miljørettslig kostnadsfritt.

NRLs forhandlingsutvalg anmoder Landbruks- og matdepartementet om å ta initiativ ovenfor sektormyndighetene for å få igangsatt dette arbeidet så snart som mulig.

4. TILTAK FOR Å SIKRE REINDRIFTEN SOM EN ØKONOMISK BÆREKRAFTIG NÆRING

4.1 Tilrettelegging for økt verdiskapning og produksjon

Reindriften har potensiale i forhold til å øke sin verdiskapning og produksjon, noe som både forutsetter at reindriften sikres retten til stabile og forutsigbare beitearealer og at rovviltbestandene reduseres. NRL anser reindriftsavtalen som et viktig virkemiddel for å øke verdiskapningen i reindriften, både gjennom direktetilskudd, strukturtiltak og støtte til prioriterte tiltak i næringen.

Reindriftens verdiskapning og produksjon forutsetter:

- Gode priser på reindriftens produkter
- Stanse videre inngrep og forstyrrelser i reinbeiteområdene og begrense effektene av tidligere inngrep
- Minimale tap som følge av tap til rovvilt
- Motiverende tilskuddsordninger over reindrifftsavtalen

Markedsutvalget har gjort en viktig jobb i forhold til å profilere reinkjøtt gjennom generisk markedsføring, noe som både har bidratt til å øke fokuset på reinkjøtt og gitt gunstige innvirkninger på kjøttprisen. Ved at Markedsutvalget bidrar til å sikre stabilitet i markedet, vil utvalget også ha en viktig rolle i framtiden. Hovedoppgaven for Markedsutvalget er å sikre norsk reinkjøtt positiv oppmerksomhet og kjøpsutløsende adferd hos sluttbruker. I tillegg skal Markedsutvalget ta på seg formidling av markedsrelevante problemstillinger til andre aktører. Markedsutvalget skal benytte Opplysningskontoret for egg og kjøtt (OEK) som strategisk samarbeidspartner til gjennomføring av valgte markedsaktiviteter.

Det er viktig å opprettholde trykket på forbrukerkommunikasjon for å sikre omsetningen, og til å ivareta reinkjøttets posisjon i markedet. Markedet for skinn har vært utfordrende. Det er viktig at Markedsutvalget fortsatt har oppmerksomhet på dette markedet.

Markedsutvalget har siden opprettelsen vært kunnskapsbasert når det gjelder innretning og valg av kampanjer. Ny markedsundersøkelse med posisjonsanalyse har gitt utvalget økt kunnskap om forbrukere og forbruketrender, samt innretning av markeds kampanjer. Avtalepartene slutter seg til utvalgets strategiske valg i oppfølgingen av anbefalingene i markedsundersøkelsen, herunder utarbeidelse av markeds materiell og filmer som øker kunnskapen om reindriften og bruk av reinkjøtt. Videre finner avtalepartene det positivt at utvalget legger opp til å intensivere arbeidet for å øke forståelsen av markedstenkning og kunnskap om markedet i hele verdikjeden fra vidde til bord, og at utvalget særlig legger opp til å øke kompetansen hos reindriftingsungdommen.

Reinkjøttbransjen deltagelse på Smak 2020 var positivt. Det er viktig at utvalget fremover bruker erfaringene fra Smak 2020 i arbeidet opp mot HoReCa-markedet. Markedsutvalget ønsker en satsning mot Umami 2023 og har foreslått en finansiering som går over to år. NRLs forhandlingsutvalg foreslår at det avsettes 5,0 mill kroner i årets avtale i tillegg til at mindre forbruket fra 2021 overføres til 2022.

NRL viser til Landbruksdirektoratets rapport nr. 35/2020 *Utredning av dagens kalveslaktetilskudd og produksjonspremie*, hvor det konkluderes med at

produksjonspremien bør videreføres. Tilskuddet er viktig for reindriftens økonomi, og bidrar til at dyr i alle årsklasser blir slaktet. NRLs forhandlingsutvalg viderefører dette tilskuddet etter dagens innretning. Det samme gjelder kalveslaktetilskuddet.

Videre er i NIBIOs rapport *Rekruttering og generasjonsoverganger* avdekket utfordringer for nyetablerere, ved at kjøp av livrein fastsettes i hht. prisen som beregnes ved kjøtt- og tilskuddsverdi ved salg. De samme utfordringene er det i distrikter som har behov for revitalisering. Av den grunn foreslår NRL at salg av livdyr inntas i produksjonspremien når salget skjer i forbindelse med generasjonsovergang eller revitalisering av reinbeitedistriktet. Det må utarbeides et regelverk for dette.

NRL foreslår videre at det innføres tilskudd for slakt av simler. Forslaget må ses i sammenheng med å få senket alderen på produksjonsflokkene, og for å redusere risikoen for sykdommer i reindriften. Dette sammenfaller også med Mattilsynets anbefalinger i forhold til å bekjempe CWD, og som ble presentert på oppstartmøtet den 9. desember d.å.

Økt inntjening forutsetter god infrastruktur med oppgraderte reindriftsanlegg. I mange distrikter er det fortsatt store behov for å oppruste anlegg og tilpasse disse til dagens driftsmønster, herunder tilgang til akseptabelt veinett og strømforsyning. Noe av behovet begrunnes ut fra statlige krav, men også i forhold til endringer i beitebruk som følge av inngrep og forstyrrelser og i driftsforhold som følge av klimaendringer. Avtalepartene må derfor vektlegge satsningen på infrastrukturtiltak i næringen gjennom å øke de frie midlene i RUF.

NRL er opptatt av at tilskuddsordninger skal motivere reieneierne til å oppnå de mål som avtalepartene blir enige om, samtidig som virkemidlene gagnar næringens utviklingsmuligheter.

4.1.1 Tiltak

- Produksjonspremien økes til 40%
- Salg av livrein i forbindelse med generasjonsoverganger eller revitalisering av reinbeitedistrikt inntas i tilskuddsgrunlaget for produksjonspremien
- Det innføres tilskudd for slakt av simler over 2 år på kr. 600,-
- Kalveslaktetilskuddet økes til kr. 600,-
- Avsetning på 5,0 mill kroner til Markedsutvalget

4.2 Rovviltbestandene må reduseres

NRLs forhandlingsutvalg kan ikke akseptere at reindriften skal bære de største byrdene av Bernkonvensjonens tilpasninger i Norge. Landbruks-og

matdepartementet bør i sterkere grad involvere seg i rovdyrproblematikken, blant annet i forhold til forvaltning.

Rovvilttapene fører til betydelige produksjonstap, indirekte tap, merarbeid, større driftsutgifter, innskrenking i bruken av beiteområdene og mindre valgfrihet for flokkstrukturering.

NRL har ved flere anledninger påpekt at reindriften i liten grad hatt mulighet til å vurdere hvorvidt bestandsmålene ligger innenfor reindriftenens tålegrense, da rovviltbestandene til nå har ligget over de fastsatte mål. Det må derfor være et krav at de ulike rovviltartene bringes i tråd med bestandsmålene så snart som mulig. Dersom bestandsmålene fortsatt skulle vises seg å være for høye, må måltallene reduseres. I denne sammenheng må metodikken for bestandsregistrering bidra til å gi et mer presist bilde av rovviltbestandene.

I hht Landbruksdirektoratets rapport nr. 38/2020 *Analyse av siidaandelenes kostnader og særlige kostnadsdrivere i reindriften* er det store rovdyrtrykket særskilt nevnt som en utfordring for reindriften. Store rovvilttap fører til at produksjonsdyrene går tapt, samtidig som tilveksten i form av kalv blir tatt av ørn og annet rovvilt. Denne utviklingen er alarmerende, og vil på et tidspunkt føre til kollaps i næringen. NRL stiller seg derfor meget kritisk til at denne situasjonen utnyttes ved at det fremmes trusler om tvangsavvikling av reinbeitedistrikt som opplever produksjonssvikt som følge av rovvilttrykket. I stedet for trusler om tvangsavvikling, bør det iverksettes tiltak som bidrar til å revitalisere reindriften i de distrikter som opplever store rovvilttap.

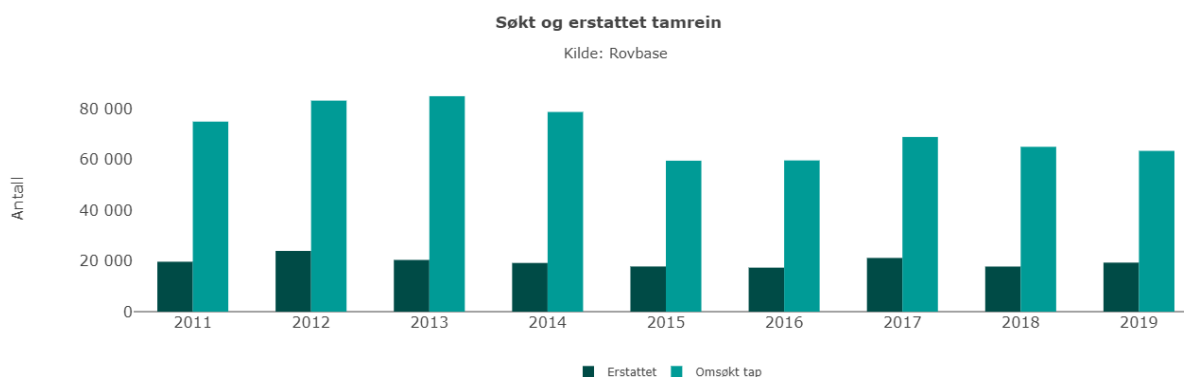
NRL mener at når rovvilttrykket blir av en slik karakter at den rokker ved selve eksistensgrunnlaget for reindriften, strider dette mot prinsippene i SP art. 27. I slike situasjoner har statlige myndigheter en plikt til å iverksette tiltak for å sikre næringens overlevelse. NRL mener saken i Nordland er et klart signal om at rovviltbestandene i Nordland må bringes i balanse med reindriftenens bærekraft. Dette gjelder for hele det samiske reinbeiteområdet.

I hht. rovviltforliket er det et viktig mål for rovviltforvaltningen å skape tillit mellom beitenæringen og regionale og sentrale myndigheter, og at forvaltning av rovdyr skal bygge på vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap. Reineiernes erfaringsbaserte kunnskaper er i hht. naturmangfoldloven § 8 annet ledd anerkjent som kunnskapsgrunnlag og skal dermed legges til grunn ved myndighetsutøvelse. Det kan i denne sammenheng vises til at naturmangfoldloven § 8 også var tema i dom avsagt av Borgarting Lagmannsrett den 6.12.2018 hvor retten legger til grunn at:

I bestemmelsens andre ledd heter det at myndighetene også skal «legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaring gjennom bruk av og samspill med naturen, herunder slik samisk bruk, og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet». Prinsippene i § 8 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og vurderingen skal fremgå av beslutningen, jf. naturmangfoldloven § 7.

Dette innebærer at reineiernes erfaringsbaserte kunnskaper om rovviltets tilstedeværelse og predasjon på rein skal vektlegges som kunnskapsgrunnlag. Det skal også framgå av beslutningen hvordan disse kunnskapene er anvendt. Når det gjelder kunnskapsgrunnlag, vil NRL vise til Miljødirektoratets nettsider (<https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/arter-naturtyper/vilt/rovvilt/husdyr-tap/>), hvor det framgår at «Kunnskapen om tap til fredet rovvilt har vi fra forskning, bestandsovervåkingen av rovvilt i regi av Rovdata, Statens naturoppsyns (SNO) dokumentasjonsarbeid og statsforvalterenes erstatningsoppgjør». Her nevnes ikke reindriften kunnskaper om rovvilt. NRL forventer at reindriften kunnskaper om rovviltets tilstedeværelse blir anvendt som kunnskapsgrunnlag i rovviltforvaltningen.

På samme nettside kan man også lese at erstattede tap av beitedyr til fredet rovvilt har gått ned. Dette skyldes ikke at tapene er gått ned, men at det er vanskelig å dokumentere rovvilttap fordi rovvilt drept rein er borte i løpet av noen få timer. Kalv drept i kalvings- og pregingsperioden forsvinner enda raskere da de blir fraktet bort av rovviltet. I kalvingsperioden bør reinen ha mest mulig ro, noe som vanskeliggjør dokumentasjon. Dagens rovviltstatninger oppfyller dermed ikke kravet i naturmangfoldlovens § 19 hvor det heter at tap til rovvilt skal erstattes «fullt ut». På landsbasis er det et stort gap mellom omsøkt og erstattet rovvilttap, noe disse tallene fra Miljødirektoratets nettsider viser.

Tabellen viser en uholdbar situasjon, hvor tap av rein til rovvilt fører til reduksjon av slakteinntekter, som igjen fører til tap av tilskudd som skal premiere produksjon. Det eneste avbøtende tiltaket som kan påvirke denne situasjonen i positiv retning, er å redusere rovviltbestandene. Det er reinen som utgjør livsgrunnlaget for næringen og ikke rovvilterstatninger.

Det er svært krevende å finne kadaver tidsnok til å kunne dokumentere skadene påført av rovvilt. Dette fører til at mange opplever en svak uttelling gjennom skjønnsmessig vurdering av søknad om erstatning av rein tatt av fredet rovvilt. Dette kommer frem i flere forskningsprosjekter som har studert tap av rein til rovvilt. I tillegg til dokumentasjonsgraden, ser det ut til at det er stor forskjell mellom de forskjellige Statsforvalterembeter i hvordan erstatningskravene fra reiene behandles.

Når det gjelder sonering, vises det til Riksrevisjonens undersøkelse av rovviltforvaltningen (Dokument 3:13 (2018–2019) s.11, hvor Riksrevisjonen uttaler at soneforvaltning av rovvilt i reinbeiteområder ikke fungerer, jfr ordlyden:

Undersøkelsen viser at soneforvaltning er en forvaltningsmodell som er lite egnet for å ivareta reindriftsnæringen. Slik sonene er tegnet i dag, har de liten betydning for reindriftsnæringen, ettersom reinen forflytter seg over store områder, uavhengig av rovviltsonene. Stortinget har satt mål om at det ikke skal være rovdyr som representerer et skadepotensial i kalvingsområdene for tamrein. Undersøkelsen viser at geografiske begrensninger og forekomsten av både naturlige leveområder for rovvilt og tradisjonelle kalvingsområder for rein har ført til at rovviltneemndene i enkelte forvaltningsregioner ikke har klart å ivareta dette målet.

Tapene til rovvilt utgjør også en alvorlig trussel mot reinflokkenes evne til reproduksjon og ønsket påsett av nye produksjonsdyr. Den samlede konsekvensen for reindriften er at målene for økologisk, økonomisk og kulturell bærekraftig reindrift vanskelig lar seg oppnå. På toppen av dette kommer de psykiske belastningene rovviltsituasjonen påfører reiene, hvor negativ samvirkning med arealtap og driftsforstyrrelser forsterker belastningene.

I hht. forskningsrapporten *Reindriftens hverdag – interne og eksterne forhold som påvirker reiene* (Delrapport 1 -2016) framgår det i kapittel 7.1 at tap til rovvilt utgjør den største faktoren for stress og bekymringer i reindriften. Dette må tas på alvor. Det kan i denne sammenhengen vises til FNs spesialrapportør for menneskerettigheter og miljø, David R. Boyd, som på bakgrunn av sitt besøk i Norge i 2019 utarbeidet en rapport der han viser til at Norge bør ta initiativ til å få utarbeidet en modell for hvordan verden kan beskytte urfolksrettigheter og miljøet, herunder også rette fokus på sammenhengen mellom menneskerettigheter, sunne

økosystemer og menneskers helse. Det forventes at statlige myndigheter følger opp anbefalingene i rapporten.

NRL mener at forståelse og dialog ikke løser konfliktnivået mellom beitedyr og rovvilt alene, men hvor dette må følges opp med konkrete handlinger. Derfor må følgende tiltak iverksettes:

- Redusere bestandene ned til de vedtatte bestandsmål
- Dersom vedtatte bestandsmål er for høye, må måltallene reduseres
- Bedre metodikk for bestandsregistrering og økte ressurser til inventering
- At byrdefordelingen mellom de samiske reinbeiteområdene og landet for øvrig blir mer lik
- Sonering i rovviltforvaltningen må bort
- At kalvingsområdene holdes rovviltfrie
- At det må være nulltoleranse for ulv i reinbeiteområder, også når det gjelder individer som regnes som genetisk viktige.
- Samordning av reindrifts- og rovviltpolitikken mellom LMD og KLD
- Lisensfellingskvotene må tas ut i sin helhet, og er et ansvar som påligger statlige myndigheter
- Rovvilt som gjør skade skal tas ut umiddelbart
- Rovvilttap må erstattes fullt ut
- Kompensasjon for følgeskader må økes
- Søknad om skadefelling må behandles umiddelbart
- Raskere saksbehandling ved erstatningsutmåling og klagebehandling
- Implementere reindriften erfaringsbaserte kunnskaper som kunnskapsgrunnlag i rovviltforvaltningen

NRL er enig med uttalelsene fra Senterpartiets samepolitiske landsmøte hvor det vises til at Stortinget og forvaltningen ikke ivaretar det samiske perspektivet i forvaltningen av rovvilt. Her understrekes det at rovvilt ikke kan forvaltes på en slik måte at de strider mot ILO-konvensjonen 169 artikkel 14, SP artikkel 27 og FNs urfolksdeklarasjon, og at Bernkonvensjonens legitimitet må utredes i forhold til disse forpliktelsene. Det understrekes at når rovvilt utgjør en trussel mot tradisjonelle næringer og utøvere, er dette et brudd på menneskerettighetene.

4.3 Klimatiltak i reindriften

Reindriften er en sårbar arktisk næring som påvirkes sterkt av klimaendringer. Utslipp av klimagasser, bl.a. industrivirksomhet, fører til høyere temperatur på jorda og skaper store driftsmessige utfordringer for reindriften. I hht. Miljøstatus framgår det at temperaturen i arktiske strøk har økt dobbelt så raskt som i resten av verden

sett over en 50 års periode. Bare i løpet av de siste 6 årene har det blitt satt flere nye varmerekorder, og prognosene tilsier at temperaturen vil fortsette å øke fram mot midten av dette århundret, jfr. FNs klimapanelers sjette hovedrapport. Her anslås det at vi vil passere 1,5 graders oppvarming i løpet av de neste 20 årene med dagens utslippstakt (<https://miljostatus.miljodirektoratet.no/tema/klima/global-klimaendringer/temperaturokning/>). Fra reindriften ståsted er dette en skremmende utvikling, fordi klimaendringene allerede i dag er svært merkbar i form av skiftende værforhold, mye nedbør og lengre barmarksperioder.

Dette gir bl.a konsekvenser som:

- reinflytting vanskeliggjøres, da isen legger seg senere på elver og vann i vinterhalvåret, og er en kritisk faktor i forhold til å få samlet flokken for slakting
- økt faren for sammenblanding av reinflokker
- ustabile vintre påvirker beitetilgangen som følge av skiftende værforhold, med nedising og store snømengder
- høyere skoggrense
- øker faren for sykdommer på rein
- øker reindriften kostnader i form av tap og merarbeid

Det vil være nødvendig med overvåking og beredskap i forhold til reindriften, da varmere klima både fører til nye plantevekster som påvirker beitet og introduksjon av nye parasitter og sykdommer som påvirker reinens helse. Det var derfor viktig at forhandlingspartene i hht. reindriftsavtalen 2021/2022 ble enige om å etablere et treårig pilotprosjekt for en helsetjeneste for rein. NRL har forventninger til at prosjektet på sikt vil danne grunnlag for en permanent helsetjeneste.

I forbindelse med NRLs krav til reindriftsavtale 2020/2021 foreslo NRL å etablere et klima- og miljøtilskudd. Reindriften som en arktisk næring påvirkes av klimaendringer gjennom hele driftsåret, noe som gjør det naturlig at det etableres tilskuddsordning som kompenserer for konsekvensene av klimaendringene. NRL vil derfor foreslå at det innføres et flatt klimatilskudd til siidaandelene for å kompensere for noen av de merutgifter og merarbeid som de påføres av klimaendringene. Dette skal bidra til større muligheter for klimatilpasninger. Reindriften bør også belønnes for den positive effekt den har på klimaregnskapet på lik linje med øvrige beitenæringer, da reinbeiting er en unik bærekraftig utnyttning beiteressursene. Det bør vektlegges at reinen gjennom beiting stopper gjengroing, binder karbon og er en nøkkelart i et komplekst økosystem.

Innenfor jordbruket i Norge finnes det mange ordninger knyttet til beitedyr i utmark. Det kan herunder vises til sauedrift, hvor det i tillegg til ordinære beitetilskudd ytes

utmarksbeitetilskudd som er beregnet ut fra antall dyr. I tillegg finnes det også regionale miljøtilskudd for beiting i utmark.

NRLs forhandlingsutvalg mener at reindriften, i likhet med øvrige beitenæringer, skal ha tilskuddsordninger som er knyttet til klima. Med utgangspunkt i at det drives reindrift over ca. 40% av landarealet i Norge, er reindriften en svært viktig aktør for å oppnå en aktiv skjøtsel og bruk av ressursgrunnlaget, samt ivaretagelse av et variert og åpent kulturlandskap. NRL mener på bakgrunn av dette at det må innføres et beitetilskudd for reindriften, fastsatt pr. dyr på beite. NRLs forhandlingsutvalg foreslår et tilskudd på kr. 25,- pr. dyr i vårflokk.

Kriseberedskapsfondet bør videreføres og tilføres 4,5 mill. kroner.

4.3.1 Tiltak:

- Det etableres et flatt klimatilskudd på kr. 25.000,- pr. siidaandel og reinlag for å kompensere for merutgifter og merarbeid som skyldes klimaendringer
- Det etableres et beitetilskudd på kr. 25,- pr. rein i vårflokk
- Kriseberedskapsfondet styrkes med 4,5 mill kroner

4.4 Utredning av situasjonen for ytterdistriktene i Troms reinbeiteområde

NRLs forhandlingsutvalg viser til den alvorlige situasjonen for ytterdistriktene i Troms, med store tap og lav produksjon som har vedvart over tid, jfr.

Ressursregnskapet for reindriftnæringen. Forhandlingsutvalget ser behov for å få utredet hvorfor situasjonen er slik, herunder forslag på hvordan situasjonen for disse distriktene kan bedres. Utredningen gjennomføres av et relevant forskningsmiljø som forankrer arbeidet i distriktene.

4.4.1 Tiltak:

- Det avsettes 1,5 mill kroner til dette arbeidet.

4.5 Avgifter i reindriften

NRLs forhandlingsutvalg viser til at prisen på drivstoff har økt betydelig, og Regjeringen har bebudet ytterligere økning av drivstoffavgiftene i 2022. Dette bidrar til store økonomiske belastninger for reindriften. NRLs forhandlingsutvalg krever derfor at det må innføres refusjon på drivstoff som brukes til driftsmidler i næring.

Videre må det innføres avgiftsfritak på kjøp av to-hjuls motorsykler som brukes i næring. Dette driftsmiddelet blir spesielt brukt av unge reindriftsutøvere, og er et nødvendig driftsmiddel ved reinsamling til slakting og merking av kalver.

4.5.1 Tiltak:

- Det innføres refusjon på drivstoff brukt i reindrifft
- Det innføres avgiftsfritak på to-hjuls motorsykler

4.6 Beredskap i forbindelse med beitekrise inneværende vinter

NRLs forhandlingsutvalg viser til at endringer i klima stadig oftere fører til at beitene blir utilgjengelige, blant annet på grunn av nedising og mye snø. NRL har fått flere bekymringsmeldinger om at en ny beitekrise er på gang i deler av beiteområdene i vest- og øst Finnmark og Nordland.

Reindriffta har selv konkludert med at det allerede er krise med de utfordringer dette fører med seg. Reindriffta har bl.a regler for når innflytting til vinterbeite skal skje, og siidaer har dermed måttet flytte selv om beiteforholdene er vanskelige. Det knytter seg særlig bekymringer til at Statsforvalteren melder om lite ressurser, og at dette går ut over både funksjonen til kriseberedskapsutvalget i forhold til befaringer og saksbehandling av ekstraordinære kriseberedskapsmidler. Ved dårlige beiteforhold er dyrevelferd det viktigste, og tiltak for dette må prioriteres høyt av myndighetene.

NRLs forhandlingsutvalg mener at det vil bli behov for ekstraordinære forhandlinger i forbindelse med denne situasjonen.

5. TILTAK FOR Å SIKRE REINDRIFTEN SOM EN KULTURELL BÆREKRAFTIG NÆRING

Reindrifftens kulturelle bærekraft avhenger av samspillet mellom beitearealer, reinflokk og menneskene i næringen, og som samlet sett gir et økonomisk utbytte til reindrifftsamenes livsopphold. Den kulturelle bærekraften bygger på de lokale reindrifftsamiske tradisjoner, verdsetting og respekt for reindrifftsamenes tradisjonelle kunnskaper, ivaretagelse av báikedoallu¹ og siidadoallu² samt respekt for reindrifftens problemløsningsstrategier og opprettholdelse av reindrifften i et omfang som gir grunnlag for levende samiske lokalsamfunn.

Reindrifften er en familiebasert næring hvor alle reineiere har sin naturlige plass, uansett alder, kjønn og helsetilstand, og der retten til selvbestemmelse står sentralt, jfr. punkt 3.2. For å styrke reindrifftens selvbestemmelse og selvstyre i forhold til måloppnåelsen om en bærekraftig reindrifft, bør forhandlingspartene vurdere de anbefalinger som ble gitt i Landbruksdirektoratets rapport nr. 7/2016 *Utfordringer for selvstyre i reindrifftsnæringen – Tiltak for å nå mål om bærekraftig reindrifft*.

¹ Viktige sider ved arbeidsoppgavene i báikedoallu, er overføring av tradisjonelle kunnskaper til barn og unge, bearbeidelse av biprodukter av rein til duodji, ervervelse av råvarer til matproduksjon og matlaging m.m.

² Siidadoallu omfatter konkrete arbeidet med flokken, herunder gjeting, skilling, kalvemerking, flytting etc.

NRLs forhandlingsutvalg er opptatt av å få på plass et velfungerende selvstyre, hvor de ytre rammene gir distriktene mulighet til å organisere sin drift ut fra de premisene som ligger til grunn for driften. Distriktene må styrkes i arbeidet med å håndtere det interne selvstyret, samtidig som det vil være behov for å foreta en grensegang mellom hva som er offentligrettslige- og privatrettslige oppgaver i reindriftsforvaltningen.

Den familiebaserte reindriften ivaretas best gjennom en god produksjon og lønnsomhet i reinflokkene. Et slikt utgangspunkt skaper frihet til å utvikle familiedriften i ønsket retning. Derimot vil det i mange tilfeller vil man også være avhengig av å skaffe seg tilleggsinntekter. Det er personene i husholdet og næringen selv som har best forutsetning for å vurdere hvilke tilleggsvirksomheter innenfor en familiebasert reindrift som det er mest hensiktsmessig å satse på. Det må være den enkeltes kompetanse og interesser som bør være avgjørende for valget. Myndighetenes rolle blir å legge best mulig til rette gjennom rammebetingelsene. Dette er også forsterket gjennom Hurdalsplattformen som sier at regjeringa fremdeles vil anerkjenne reindriften som en viktig kulturnæring som er familiebasert og bygger på et unikt levesett.

NRLs forhandlingsutvalg er tilfreds med at Regjeringen i hht. Hurdalsplattformen varsler en helhetlig gjennomgang av reindriftsloven.

NRL har gjennom mange år stilt krav om at reindriftsloven må endres, og har derfor forventninger til arbeidet som gjøres av Reindriftsrettsutvalget. Kravet om lovendringer handler ikke bare om senere års rettsutvikling, men også om erfaringer man har gjort seg med gjeldende lov. NRL er opptatt av at alle sider ved loven vurderes, herunder hvordan man kan ivareta de reineiere som har sin arbeidsplass i reindriften, men som ikke har siidaandel.

NRLs forhandlingsutvalg viser til at den kulturelle bærekraften også avhenger av å styrke kvinners rolle i reindriften. Reindriftskvinnene er ingen homogen gruppe, men hvor det er variasjoner både når det gjelder alder, om de helt eller delvis har lønnet arbeid utenfor reindriften eller om de jobber i næringen på full tid. Uavhengig av hvorvidt kvinnene har egen siidaandel eller ikke, er fellesnevneren tilhørighet til næringen, og hvor deres bidrag til husholdet har en avgjørende betydning for opprettholdelse av den totale driften i siidaen.

Pr. 2020 var det 74 kvinnelige siidaandelsledere, og 115 med felles siidaandel. Dette betyr at de fleste reindriftskvinnene er uten egen siidaandel, men har rein i eget

merke, eller har tilhørighet til næringen gjennom å være gift eller samboer med en reindriftsutøver.

Arbeidsoppgavene i reindriften har hatt sin naturlige fordeling ut fra hvor den enkelte best har kunnet bidra, og ikke ut fra et moderne likestillings- eller kjønnsmessig perspektiv. Reindriftskvinnene deltar aktivt i reindriften, selv om de har full jobb. Deres arbeidsoppgaver er de samme som tidligere, og avhenger av siidaens behov, størrelsen på siida og tilgang på arbeidskraft i husholdet. Kvinners arbeidsfordeling mellom fast jobb og reindriften er et resultat av samfunnsutviklingen, der det kreves at begge ektefeller/samboere må ha inntekt for å kunne forsørge familien. Dette medfører at mange kvinner har to fulltidsjobber, både som vanlig arbeidstaker og som bidragsyter til reindriften.

Kvinnene deltar i alle sider av arbeidet i siidadoallu og báikedoallu. NRL mener at den interne arbeidsfordelingen må respekteres som en del av reindriften sine interne selvstyre, og hvor avtalepartene må legge til rette for deltakelse i næringen på kvinnenens egne premisser, bl.a gjennom gode velferdsordninger og andre ordninger som styrker deres muligheter for verdiskapning i næringen.

NRL mener at ordninger rettet mot kvinner må ivareta alle reindriftskvinner, uavhengig av om de er ledere av egen siidaandel, har delt siidaandel eller ingen av delene, og om de har jobb ved siden av reindriften.

NRL mener at det kulturelle bærekraftmålet ikke bare omfatter tradisjonelle aspekter ved reindriften som en samisk næring, men at dette også omfatter helse, sosiale og politiske rettigheter, likeverd og rettferdig fordeling.

5.1. Tilrettelegging for kvinner med egen siidaandel

I hht. NRLs strategiplan om *Kvinnens rolle i reindriften og kjønnsbalanse i styrer og verv* gjeldende for perioden 2019 – 2024 som ble vedtatt av landsmøtet i juni 2019, blir det vist til at den lave andelen av kvinnelige siidaandelsinnehavere i stor grad skyldes at deler av arbeidet med rein er fysisk krevende og at håndtering av motoriserte kjøretøyer kan være utfordrende. For NRL var det viktig å styrke ordninger som letter arbeidssituasjonen for disse kvinnene.

NRLs forhandlingsutvalg viser til at det i avtaleåret 2019/2020 ble innført et driftstilskudd for kvinner med egen siidaandel, hvor målet var å gjøre det mulig for alle kvinner med egen siidaandel til å innhente hjelp i forbindelse med arbeidskrevende perioder i løpet av et driftsår. Ettersom innretningen for driftstilskuddet gjør at det kun er et fåtalls kvinner som kan benytte seg av ordningen, bør forhandlingspartene tilpasse ordningen slik at den omfatte alle kvinner som står

som siidaandelsleder og som oppfyller de generelle vilkårene for tilskudd i hht. forskriften.

For å bringe ordningen i tråd med intensjonen, krever NRLs forhandlingsutvalg at Særskilt driftstilskudd til kvinner i hht. § 8 om *Forskrift om tilskudd til siidaandeler og tamreinlag* endres til følgende:

Kvinner som står alene som leder av siidaandel kan innvilges et særskilt driftstilskudd på 30 000 kroner.

Tilskudd forutsetter en avgiftspliktig salgssinntekt fra salg av kjøtt fra rein i eget merke minimum 50 000 kroner eksklusiv merverdiavgift det siste kalenderåret.

Gode velferdsordninger er viktig for å beholde kvinner i reindriften. NRL hadde planlagt et kvinneverdsett seminar allerede i 2020, som siden da har blitt utsatt p.g.a koronasituasjonen. NRL håper på å få gjennomført seminaret i løpet av 2022, med workshop for oppfølging av NRLs strategiplan, herunder også drøfting av hvilke velferdsordninger som er relevant og viktig å styrke.

I forhold til jordbruket, er det gjort en undersøkelse som viser at gode velferdsordninger, herunder ordninger rettet mot svangerskap, sykdom, ferie og fritid, er det viktigste insentiv for å få kvinner inn i landbruket. NRL mener at tilsvarende gjelder for reindriftskvinnene. NRL mener derfor det er viktig å styrke velferdsordningene, herunder avløserordninger.

5.1.1 Tiltak:

- Kvinner som står alene som leder av en siidaandel og som har en salgssinntekt på minimum 50 000 kroner innvilges særskilt driftstilskudd, og forskriften endres i hht. dette
- Særskilt driftstilskudd til kvinner økes

5.2 Tilrettelegging for kvinner med delt siidaandel

NRLs forhandlingsutvalg mener det er et mål å øke andelen delte siidaandeler, og styrke kvinners muligheter for verdiskapning. Pr. i dag er det ca. 23 % felles siidaandeler. NRL mener det er et mål å øke andelen delte siidaandeler, og styrke kvinners muligheter for verdiskapning.

I hht. NRLs strategiplan er det bl.a foreslått følgende tiltak for å styrke denne kvinnegruppen i reindriften:

- Øke ektefellestilskuddet til siidaandeler som deles av ektefeller/samboere
- Inntektsgrensen fjernes
- Sterkere satsning på duodji som en del av inntektsgrunnlaget for beregning av produksjonstilskuddet i reindriften

I hht. rapporten om *Kvinnerettede tiltak i reindrifta av 10.12.2018* framgår det at inntektsgrensen for ektefelletilskuddet fører til at de fleste siidaandeler ikke oppnår dette tilskuddet. For at tilskuddet skal ha en inntektsutjevneende effekt, må en øvre fastsatt inntektsgrense fjernes.

5.2.1 Tiltak:

- Ektefelle/samboertilskuddet økes
- Inntektsgrensen for ektefelletilskuddet fjernes

5.3 Kjønnbalanse i styrer og verv

I hht. NRLs strategiplan om kvinnens rolle i reindriften og kjønnbalanse i styrer og verv gjeldende for perioden 2019 – 2024, har landsmøtet vedtatt at kvinnerepresentasjonen i NRLs styrer og utvalg skal sikres. Dette følges opp ved at kjønnbalansen ivaretas så langt det er mulig ved alle oppnevninger til styrer og verv. NRL mener dette er viktige sider ved reindriftkvinnens rett til deltakelse i organisasjonslivet.

5.4 Meklingsordning

Det er viktig at det finnes en ordning som sikrer at interne konflikter blir løst på en god og tillitsvekkende måte. NRLs forhandlingsutvalg foreslår derfor at det igangsettes et arbeid for å få på plass en meklingsordning, jfr. forslag i rapport om *Jordskifterettens kompetanse knyttet til interne forhold i reindriften (2016)*, kapittel 8. NRLs forhandlingsutvalg mener at departementet i samarbeid med NRL utarbeider nærmere regler om gjennomføring av mekling.

Som det framgår sistnevnte rapport, bør reglene utformes slik «...at de på den ene siden gir en fleksibel utenrettslig ramme for meklingen, samtidig som de gir grunnlag for en viss formell forankring av meklingen, beskrivelse av prosedyrer mv. slik at meklingen blir gjennomført så rasjonelt som mulig, og med et forpliktende resultat for partene dersom meklingen fører fram». Det er viktig at ordningen har legitimitet og tillit i reindriften, og at meklingen har en fornuftig funksjon som bidrar til å gi resultater som partene kan leve med. Meklerne må ha gode kunnskaper om reindrift og en særlig kompetanse på mekling.

5.4.1 Tiltak:

- Departementet skal i samarbeid med NRL utarbeide nærmere regler om gjennomføring av mekling

5.5 Det må etableres gode generasjonsovergangsordninger

NRLs forhandlingsutvalg mener det er viktig at ungdom stimuleres til å velge reindrift som yrke, både for å styrke næringens faglige og kulturelle kontinuitet samt ivaretagelse av reindriften kompetanse og framtid. Det er utvilsomt behov for ung og kompetent arbeidskraft i næringen, noe som nødvendiggjør gode

generasjonsovergangsordninger som tilrettelegger for tidligere generasjonsskifte og stimulerer til nyrekruttering. Like viktig er det at de unge i en slik overgangsfase får dra nytte av de eldres kunnskaper som de trenger for å bli selvstendige reindriftsutøvere.

Det er viktig at generasjonsovergangsordninger tilpasses de som overtar, overdrar eller etablerer seg i ny siidaandel.

NRLs forhandlingsutvalg mener at det haster med å få bedret den økonomiske situasjonen, både for den som overdrar sin siidaandel og den som etablerer seg. Ved å utvide ordningen om tilskudd til etablering til også å omfatte tilskudd til den som overdrar siidaandelen, samtidig som tidligpensjonsordningen styrkes, mener NRL at man ivaretar generasjonsoverganger på en god måte. Dette vil også stimulere til tidligere generasjonsoverganger.

NRLs forhandlingsutvalg viser til NIBIOs rapport *Rekruttering og generasjonsoverganger i reindriften - Vurdering av økonomiske tilskudd (2021)* hvor det i hht. spørreundersøkelser slås fast at tidligpensjonsordningen er et viktig insentiv til å slippe yngre krefter til så tidlig som mulig. Samtidig er det kun 15 personer som pr. i dag benytter seg av tidligpensjonsordningen. Dette utgjør ca. 14 %, og hvor tilfanget årlig er svært lavt. Begrunnelsen for dette er blant annet:

- Kun tillatt ha inntil 20 dyr ved enbrukerpensjon og 30 ved tobrukerpensjon.
- Ved felles siidaandel der én av ektefellene velger tidligpensjon, må begge redusere reintallet slik at de til sammen har 30 dyr.
- Tilskuddet er for lavt

I samme rapport blir det vist til ordninger i jordbruket, hvor tilskuddet til tidligpensjon blir ansett som en «liten» bonus, da den virkelige verdien ligger i salget av gården med tilhørende verdier etter takst. I tillegg til dette finnes det også gunstige finansieringsordninger for den som overtar gårdsbruket, slik at denne står bedre økonomisk rustet til å betale for verdiene de overtar. Dette er ordninger som lett kan overføres til reindriften.

Selv om det i rapporten ikke er gjort analyser av aktuelle ordninger, mener NRL at flere av de foreslåtte tiltakene kan innføres allerede nå. Et viktig tiltak vil være å innføre en økonomisk ordning som gjør det mulig for den som pensjonerer seg å selge flokken til en pris som i større grad representerer verdien av dyrene. Som det blir påpekt i rapporten, har det en stor driftsmessig fordel å overta dyr som er kjent med terrenget. Det må også gjøres mulig å realisere andre verdier som er bundet i driftsmidler.

NRL mener det er viktig at forhandlingspartene i forbindelse med reindriftsavtalen 2020/2021 utvidet etableringstilskuddet for unge til også å omfatte unge som etablerer seg med ny siidaandel. På bakgrunn av anbefalingene i rapporten ønsker NRL å utvide ordningen om etableringstilskudd til et «generasjonsovergangstilskudd» ved at både den som overdrar og den som overtar siidaandelen skal få en lik sum fordelt som hovedregel over 3 år.

NRLs forhandlingsutvalg mener også at det må være mulig å få utbetalt hele tilskuddet ved større investeringer. Dette vil gi bedre lånevilkår for videre investeringer.

5.5.1 Tiltak:

- Det årlige tilskuddet til tidligpensjon økes
- Siidaandelen som overdrar mottar samme generasjonsovergangstilskudd som den som overtar siidaandelen for samme periode, og regelverket tilpasses
- Den som overdrar siidaandelen kan ha inntil 50 rein i hht. avtale med ny siidaandelsleder
- Det avsettes midler til etablering av en veiledningstjeneste for pensjonsordninger i reindriften. Tjenesten skal ligge under NRL.

5.6 Sikring av tradisjonell slakting og omsetning av reinkjøtt

NRL viser til EØS-regelverket, hvor det legges til rette for tradisjonell slakting og omsetning av reinkjøtt i småskala uten krav til mengdebegrensning. NRL er opptatt av å ivareta de tradisjonelle slaktemetodene i næringen, herunder ivareta og bearbeide biprodukter av rein. I forbindelse med konsultasjoner om *Forskrift om særlige hygieneregler for næringsmidler av animalsk opprinnelse animaliehygieneforskriften* var NRL og Mattilsynet enige om at det skulle jobbes videre med å få endret mengdebegrensningen for privatslakt som pr. i dag er på 10 rein.

NRL mener det er viktig å legge til rette for småskala omsetning av privatslaktet rein, og at denne omsetningen kan skje uten et større byråkrati knyttet til salg. NRL mener dagens dokumentasjon av privatslakt allerede er for omfattende. Dersom det søkes om tilskudd for privatslaktet rein, bør reglene rundt dokumentasjon klargjøres og forenkles i forskriften. Formålet er først og fremst å muliggjøre fortsatt bruk av tradisjonelle metoder i produksjon og distribusjon av mat og imøtekomme behovene fra næringsmiddeloperatører som er små eller holder til i avsidesliggende områder.

NRL mener denne ordningen er et viktig insitament for å ivareta den familiebaserte reindriften, og herunder videreføring av tradisjonelle kunnskaper til den yngre generasjon. Det er også viktig som et ledd i å videreføre samiske mattradisjoner og lokalmatkonsepter, og som igjen bidrar til økt interesse og høyere pris på reinkjøtt.

Fra reindriften side er man opptatt av å få til samme ordning som gjelder ved slakt av vilt/elgkjøtt. En elgjeger som har gjennomført godkjent kurs, kan slakte elg og selge videre til videreforedlingsbedrifter. Det bør være mulig å få til en lignende ordning for reinkjøtt. NRL vil følge opp dette arbeidet.

5.7 Utdanning- og stipendordninger

NRLs forhandlingsutvalg mener det er et stort behov for utdanning som er tilpasset reindriften. Det er behov for reindriftskompetanse innenfor arealplanlegging og forvaltning, utvikling av nye produkter, tilpassing til marked, lover og regler, regnskap, økonomiplanlegging og ledelse i enkeltmannsforetak, siida og distrikt. Det er også et behov å opprette en kunnskapsbase som både inneholder forskningsstudier som er gjennomført på reindriftsområdet, og en oversikt over personer som har foretatt forskningene.

NRLs forhandlingsutvalg er derfor opptatt av reindriftsungdommer skal få stipend under høyere utdanning, tilsvarende den ordning som eksisterte for noen år tilbake. Ordningen stimulerte unge i reindriften til å ta utdanning.

Stipend - og lærlingeordningen har en stor betydning for kompetanseutvikling- og kompetansehevende tiltak innenfor tradisjonell reindrift og tilleggsnæringer. NRLs forhandlingsutvalg mener at reindriften må få de samme muligheter som jordbruket, og viser i denne sammenheng til at avsetningen til fylkesvise midler for rekruttering og kompetanseheving i jordbruket alene utgjorde 14 mill. for perioden 2020-2021.

NRLs forhandlingsutvalg mener kurs bør fullfinansieres for å stimulere til at flere deltar på viktige kompetansehevende kurs. I dag dekkes bare 50% av kursavgiften. Dette kan føre til at mange ikke har økonomisk kapasitet til å delta på kurs som hadde vært nødvendig i reindriften.

NRLs forhandlingsutvalg ønsker å øke avsetningen til fagbrevordningen slik at Opplæringskontoret i reindrift og duodji (OKRD) kan styrke veilederkapasiteten, både i forhold til dagens lærlinger og nye lærlinger. Pr. i dag har det gjennomsnittlige opplæringsløp for lærlinger økt fordi det er færre lærlinger med ordinært løp og 2 årlig reindriftsskole. Dette medfører at læretid i bedrift blir lengere enn tidligere, noe som også medfører økte kostnader til administrasjon for å følge opp lærlinger og lærebedrifter.

Videre er lærlinger i reindriftsfaget er fordelt over alle reinbeiteområder, og er underlagt 4 fylkeskommuner. Dette medfører økte kostnader sammenlignet med kontor som kun har lærlinger i én region, da opplæringskontoret er forpliktet til å rapportere og holde dialogmøter med alle fylkeskommuner. Det er behov for bedre

oppfølging av lærlinger, blant annet bedriftsbesøk og lærlingesamlinger som medfører store reiseutgifter.

Fra august 2022 skal nye læreplaner i reindriftsfaget tas i bruk. Dette medfører endrede opplæringsmål og krav til opplæring. Deriblant skal lærlingen gjøre rede for og gjennomføre grunnleggende livredning og førstehjelp. OKRD er fortsatt i planleggingsfasen for gjennomføring av nye læreplaner, men hvor det her må gjennomføre kurs slik at alle lærlingene får tilnærmet lik opplæring som holder forventet kvalitet. Kursing i førstehjelp og livredning vil medføre økte kostnader for både OKRD og opplæringsbedriftene. Av den grunn er det ventet at utgifter til administrasjon av lærlingeordningen vil øke fra 2022.

5.7.1 Tiltak:

- Det etableres utdanningsstipend for reindrifts ungdom på videregående nivå som tar Naturbruk og reindrift på kr. 10.000,- pr. semester
- Det etableres utdanningsstipend for studenter som tar bachelor i reindrift eller som etter søknad dokumenterer at de skal skrive en bachelor- eller masteroppgave som er reindriftsrelatert. Stipendet utgjør kr. 12 500,- pr. semester
- Fagbrevordningen styrkes med 0,5 mill kroner til å dekke administrative utgifter og veiledning
- Fullfinansiering av kompetansehevende kurs, og tilskuddsbeløpet økes inntil kr. 20.000,-
- Det opprettes en reindriftens kunnskaps- og kompetansebase som driftes av NRL. Det avsettes årlig kr. 200 000,- til drift

5.8 Tiltak for distrikter som er utestengt fra vinterbeiter i Sverige

NRLs forhandlingsutvalg viderefører tilskuddsordningen som ble innført for å kompensere for manglende konvensjon om reinbeite mellom Norge og Sverige i forbindelse med reindriftsavtalen 2020/2021. Kilometersatsen økes til kr. 0,25 pr. rein pr. km.

NRLs forhandlingsutvalg ber om en redegjørelse for hvordan departementet vil sikre distrikter uten tilgang til sine beiteområder, sett på bakgrunn i Saarivuoma-dommen.

5.8.1 Tiltak:

- Ordningen videreføres og tilskudd til flytting økes til kr. 0,25 pr. rein pr. km

5.9 Tiltak for å legge til rette for at norsk reindrift har tilgang til sine reinbeiteområder i Sverige

Ordningen videreføres.

5.10 Optisk lengdemåling

NRL viser til at det i forbindelse med Reindrifftsavtalen 2018/2019 ble enighet om å utvikle og innføre optisk lengdemåling på rein. Målet var å oppnå en objektiv og transparent klassifisering som skulle ha tillit i hele verdikjeden. Etter de tilbakemeldinger som NRL har fått på klassifiseringssystemet, har man ikke klart å oppnå nødvendig tillit i næringen. Det ble på bakgrunn av dette gjennomført et møte med Animalia våren 2021, men hvor man ikke kom nærmere løsninger som kunne bidra til å øke tilliten til systemet.

NRL mener derfor at ordningen med optisk klassifisering avvikles.

5.11 Trollheimen

Trollheimenloven ble vedtatt av Stortinget i 1984. Loven gir adgang til ekspropriasjon av rett til reinbeite i Trollheimen. Det er innvilget konsesjon frem til 2047 for 1600 rein i vårflokk. Delområdene som er omtalt som Okla/Storhornet, Grythatten i Oppdal kommune og Snotaområdet i Surnadal kommune i driftsplanen, er ekspropriet for samme tidsrom.

De øvrige områdene som inngår i driftsplanen er sikret via leieavtaler. Mange leieavtaler er fornyet frem til 2025, mens avtaler i Meldal og Rennebu kommune er oppsagt i stort omfang. Når reindriften drives på premisser basert på frivillige avtaler som løper til de blir sagt opp, skaper dette svært usikre og trange rammebetingelser for reindriften i Trollheimen. Dette begrenser også reindriften utviklingspotensiale, blant annet er det tillatte reintallet er satt til 1600 rein i vårflokk, noe som er betydelig lavere enn hva ressursgrunnlag og produksjon skulle tilsi.

De usikre rammebetingelsene forsterkes også av klimaendringer, hvor åpne flyttleier og tilgjengelige beitealternativer blir desto viktigere. For Trollheimens utfordres disse forutsetningen negativt som følge av manglende eller oppsagte avtaler. Videre skaper samfunnsutviklingen press på beiteområdene som følge av et stort antall fritidseiendommer. Dette skaper lite beitero i sentrale områder for reindriften i Trollheimen. Kommunene har dessuten stor interesse i å øke denne form for utbygging.

NRL mener dette er en uholdbar situasjon for reindriften i Trollheimen, noe som bidrar til psykososiale belastninger ved å måtte være i en konstant forsvarsposisjon i påvente av å få langsiktige avklaringer. Grunneiernes oppsigelsesadgang bidrar til mangelfull forutsigbarhet for reindriften.

NRLs forhandlingsutvalg mener det bør gjennomføres tiltak for å sikre reindriften i Trollheimen, og ber om at Landbruks- og matdepartementet gir en konkret tilbakemelding på disse tiltakene:

- Konesjonen må ha perspektiver på 100 år
- Oppsigelse av leieavtaler må medføre ekspropriasjon
- Området som følger av reinens natur innlemmes i det området som reindriften «lovlig» kan bruke.
- Igelfjellet med tilstøtende områder sikres som vinterbeiteområde for Trollheimen sijte
- Skillet mellom primær og sekundærområder avvikles
- Reintallet settes til 2 500 rein i vårflokk
- Det tilføres midler til infrastrukturprogram for Trollheimen

5.11.1 Tiltak:

- Det tilføres midler til infrastrukturprogram for Trollheimen
- Det igangsettes en prosess for å få på plass tiltak nevnt i kulepunktene ovenfor

6. STYRKE VELFERDSORDNINGER OG HMS

Gode velferdsordninger i reindriften er viktig for å sikre rekruttering og reindriften i et framtidig perspektiv. Dette gjelder både ordninger for generasjonsoverganger og avløserordninger ved sykdom, ulykker, omsorg, dødsfall samt ferie og fritid.

NRL er opptatt av å styrke ordninger i forhold til sykdom. Mange reinbeitedistrikter, spesielt små distrikter, er sårbare når arbeidskraften og kapasiteten i distriktet svekkes som følge av sykdom. Uten gode tilskuddsordninger ved sykdom/ dødsfall vil den økonomiske belastningen bli svært omfattende for de familier som rammes. Erfaringsvis er ofte første fase av sykeperioden kritisk, fordi dette kan ramme midt i en arbeidsintensiv periode hvor behovet for bemanning er avgjørende for å få gjennomført nødvendige arbeidsoppgaver.

6.1 Helse, miljø og sikkerhet (HMS)

Reineierne er en av få yrkesgrupper som utøver sin virksomhet utendørs gjennom hele året. Under arbeidet i felten kan reineieren jobbe under ekstreme værforhold, alt fra sterk kulde til snøstorm og ulike skiftende værforhold som øker risiko for skader og ulykker. NRLs forhandlingsutvalg viser til at pilotprosjektet innen HMS-prosjektet er i en avslutningsfase. Prosjektet har bevisstgjort reineierne på betydningen av HMS, og hvor signalene fra næringen er at HMS-tilbud er nødvendig. Det vises til at 70 % av respondentene i kartleggingen av tilbudet er helt enig i at det er behov for større satsning på HMS.

I hht. rapporten *Reindriften hverdag* er det høy ulykkesforekomst i reindriften og en rekke psykiske stressfaktorer blant reindriftsutøverne. Dette taler for en landsdekkende permanent HMS-tjeneste, da det er nødvendig med fortsatt fokus på fysiske arbeidsforhold og psykisk helse.

HMS-tjenesten bør ha følgende innhold fremover:

- Jevnlige kontroller hos bedriftshelsetjeneste
- Kurs og veiledning av distrikter, siida og enkeltindivider, herunder førstehjelskurs, psykisk helse, HMS-kurs, skredkurs, ergonomi og trening etc.
- Feltbesøk
- Behov for flere rådgivere for å kunne gi et tilfredsstillende tilbud i hele reindriften-Norge

NRLs forhandlingsutvalg mener at ordningen må gjøres permanent. For kommende avtaleperiode forelås det 3 rådgiverstillinger, og 1 fagleder. Når det gjelder finansiering, støtter vi forslag til rammer forespeilet i prosjektrapporten «HMS i reindriften – forslag til samarbeidsmodell med Norsk Landbruksrådgiving» (rapport nr 33/2018).

Gjennom HMS-prosjektet er det dokumentert at 45 % av reieneierne har vært utsatt for ulykker som førte til personskader. Det er også dokumentert at den største ulykkesperioden er i mørketiden (september – januar), og hvor hoveddelen av ulykker skjer under bruk av snøskuter og firehjuling. Pilotprosjektet innen HMS er i en avslutningsfase, og NRLs forhandlingsutvalg mener at det må etableres en permanent HMS-tjeneste i reindriften. Tjenesten bør ligge under Norsk Landbruksrådgiving.

Skader knytter også til klimaendringer som skaper usikre driftsforhold, samtidig som variasjoner i vær og føreforhold krever at reieneierne har anledning å søke ly når det er nødvendig. NRLs forhandlingsutvalg fastholder tidligere krav om at det etableres tilskuddsordning til nødbuer eller gumpier (mobile gjeterhytter).

Nødbuer/gumpier er også et viktig tiltak for å tilrettelegge for best mulig utnyttelse av beitearealene og som et tiltak for å redusere rovvilttap. I landbruket gis det tilskudd til investeringer i faste installasjoner og annet utstyr knyttet til beitebruk, herunder gjeterhytter på inntil 20 m² med kvadratmeterpris som tilsvarer gjennomsnittlig kostnad for hytter av enkel standard i det aktuelle området. NRL mener reieneierne som har sin næringsutøvelse utendørs året rundt, i alle typer vær, har et særlig behov for en slik ordning. NRLs forhandlingsutvalg mener det også er et stort behov for opprustning og vedlikehold av eksisterende hytter. Det foreslås at Statsforvalteren i samarbeid med reinbeitedistriktene gjennomgår behovet for gjeterhytter i reindriften, ikke bare sett i forhold til HMS, men også for å kunne

ivareta den familiebaserte reindriften. Resultatene fra karleggingen fremlegges forhandlingspartene i forbindelse med oppstartmøtet i 2022.

Mange ulykker skjer i forbindelse med arbeid ute i felten, og ofte i områder som ligger utenfor mobildekning. Det finnes flere eksempler på ulykkestilfeller i næringen hvor den skadete har måttet ligge lenge i påvente av hjelp.

NRLs forhandlingsutvalg mener forhandlingspartene må vurdere hvordan reindriften sikres stabile kommunikasjonsmuligheter innenfor reinbeiteområdene, evt. at reindriften får tilgang til bruk av nødnett.

6.1.1 Tiltak

- HMS-tjeneste etableres som en fast ordning for reindriften, med 3 rådgivere og 1 fagleder
- Det etableres tilskuddsordning til nødbuer eller gumpier (mobile gjeterhytter)
- Statsforvalteren foretar i samarbeid med reinbeitedistriktene en gjennomgang av behovet for gjeterhytter i reindriften

6.2 Forbyggende tiltak i forbindelse med hets og rasisme mot reineiere

Reindriftsamer er en utsatt gruppe som opplever mye hets og trakassering. En undersøkelse foretatt i forbindelse med forskningsprosjektet Mihá, viser at tre av fire unge samer har opplevd diskriminering, blant annet på bakgrunn av etnisitet, kjønn og bosted. I undersøkelsen oppgir 41 prosent å ha opplevd hets flere ganger i året. 95 % av samiske ungdommer forteller at de opplever fordommer mot den samiske kulturen i storsamfunnet. Erfaringer samt meningsytringer i mediernes kommentarfelt og på sosiale medier viser at reindriftssamer er ekstra utsatt for hets og trakassering. Hets og rasisme de siste årene har forverret seg og man har hatt flere eksempler på drapstrusler mot unge reindriftssamer i kommentarfeltene.

NRL registrer også en økning i interessekonflikter tilknyttet reinbeiteområder også fører til en tilspisset situasjon med økt hets og rasisme. Det at hets og rasisme øker i takt med økt press på reinbeitearealer, utgjør en dobbeltbelastning for reindriftssamer, som også fører til uhelse. Noe av bakgrunnen for hets og rasisme synes å være både ettervirkninger fra fornorskningens tid samt at samfunnet har liten kunnskap om reindriften. NRLs forhandlingsutvalg mener det er helt nødvendig å sette av midler for å proaktivt jobbe med å endre situasjonen med hets og rasisme, spesielt fordi unge reindriftssamer vokser opp med uakseptabel grad av rasisme.

NRL ønsker å igangsette et prosjekt for å endre folks holdninger, skape bevissthet, øke kunnskapsnivå og tilrettelegge for dialog for å forebygge hets og rasisme gjennom en holdningskampanje og informasjonsarbeid.

NRL vil også ved Ungdomsutvalget delta i et forskningsprosjekt som er initiert av Sametinget og Likestillings- og diskrimineringsombudet, hvor målet er å gjøre myndighetene og befolkningen oppmerksom på rasisme mot unge reindriftsutøvere, og derigjennom fremme tiltak for å håndtere og forebygge dette.

6.2.1 Tiltak:

- Det avsettes 1,0 mill kroner over mindreforbruket til gjennomføring av prosjekter for å forebygge hets og rasisme rettet mot reindriftsutøvere

6.3 Tilskudd til avløser ved svangerskap

NRLs forhandlingsutvalg har fått tilbakemeldinger om at reglene for avløser ved svangerskap må endres, da det kan være vanskelig å få tak i avløser utenfor eget distrikt, og som har god nok kjennskap til driften i distriktet. Det foreslås derfor følgende endring i *Forskrift om tilskudd til avløsning ved svangerskap, fødsel og adopsjon* § 3 andre ledd:

Avløser skal være minst 16 år og ikke være ektefelle/samboer til den som mottar tilskudd.

NRLs forhandlingsutvalg stiller også krav om at hele tilskuddet utbetales etter at søknaden er innvilget, da det er økonomiske belastende å forskuttere lønn til avløser før tilskuddet er utbetalt.

Utover dette videreføres ordningen.

6.3.1 Tiltak:

- Forskriften § 3 andre setning endres til følgende: **Avløser skal være minst 16 år og ikke være ektefelle/samboer til den som mottar tilskudd**
- Tilskuddet utbetales i sin helhet etter at søknaden er innvilget

6.4 Tilskuddsordning for ferie og fritid må økes

NRL er tilfreds med at det i reindriftsavtalen 2020/2021 ble etablert en økonomisk ordning for avløsning ved ferie og fritid. Formålet med økningen er å tilrettelegge slik at reindriftsutøvere kan få dekket utgifter til en avløser i forbindelse med avvikling av ferie og fritid.

NRLs forhandlingsutvalg mener at det er viktig å styrke ordningen med avløsning ved fritid og ferie, og at ordningen gradvis bringes på samme nivå som jordbruket.

6.4.1 Tiltak:

- Tilskuddsordning til avløser ved ferie og fritid videreføres og på sikt økes

6.5 Økonomiske ordninger ved sykdom, ulykker, omsorg og dødsfall

NRL viser til rapporten «*Reindriftings hverdag*» punkt. 4.4. der det er dokumentert at 39 % av reindriftsutøverne aldri har vært hjemme fra arbeid på grunn av sykdom. Dette betyr ikke at reindriftsutøverne er mindre syke enn befolkningen for øvrig, men at dårlige sykelønnsordninger og manglende avløserordninger er elementer som tvinger reindriftsutøvere til å dra til fjells til tross for at de er syke. Dette fører til helseslitasje i form av fysiske overbelastninger og stress, og bidrar også til å øke risikoen for ulykker.

Pr. i dag er tilskudd til sykdom blant reineiere fastsatt i *Forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikt og tamreinlag* hvor det i formålsparagrafen § 1 heter at tilskuddet blant annet skal gi grunnlag for avsetning til avløserordning ved sykdom ut over folketrygdens generelle ordninger.

Små distrikter er særlig sårbare når arbeidskraften og kapasiteten i distriktet svekkes som følge av sykdom og skader. Uten gode tilskuddsordninger ved sykdom, skader eller dødsfall vil den økonomiske belastningen bli svært omfattende for de familier som rammes.

Erfaringsvis er ofte første fase av sykeperioden kritisk, fordi dette kan ramme midt i en arbeidsintensiv periode hvor behovet for bemanning er avgjørende for å få gjennomført nødvendige arbeidsoppgaver. NRL mener det må etableres en avløserordning for reindriftsutøvere gjeldende fra 1 - 16 sykedag.

Når det gjelder familier med barn som har kronisk- eller langvarig sykdom, skade eller nedsatt funksjonsevne, bør foreldrene ved fravær få tilskudd til avløser inntil barnet fyller 18 år. I slike tilfeller bør tilskuddordningen gis for inntil 30 dager per år for hver av foreldrene. Dersom det er snakk om enslig forelder, bør ordningen gjelde for inntil 60 dager per år.

Dersom en med næringsinntekt dør, bør gjenlevende ektefelle/samboer eller foreldre kunne søke om tilskudd til avløsning i inntil 12 uker etter dødsfallet. NRL viser til at lignende ordninger allerede i dag eksisterer for jordbruket.

Det avsettes 2,0 mill kroner til ordningene.

6.5.1 Tiltak:

- Det etableres en tilskuddsordning for avløsning ved sykdom og skader, gjeldende fra 1 - 16 sykedag
- Det etableres en tilskuddsordning for avløsning for familier med barn som har kronisk- eller langvarig sykdom, skade eller nedsatt funksjonsevne

- Det etableres en tilskuddsordning for avløsning for inntil 12 uker etter dødsfall

6.6 Tidligpensjon i reindriften

Ordningen med tidligpensjon skal bidra til å lette generasjonsoverganger i reindriften, der hensikten er å stimulere til tidligere generasjonsskifte og legge til rette for nyrekruttering.

Ved at tilskuddet til tidligpensjon ikke regnes som pensjonsgivende inntekt, innebærer dette at grunnlaget for alderspensjon reduseres fram mot pensjonsalder, såfremt vedkommende ikke har mulighet for å skaffe seg annen pensjonsgivende inntekt i perioden fra man mottar tidligpensjon til man er alderspensjonist. Denne situasjonen er særlig aktuell for de som mottar tidligpensjon ved første mulighet som 57 åring.

For mange vil mulighetene for å få jobb være begrenset, ikke bare på grunn av alder, men også fordi mulighetene for alternativt arbeid i distriktene kan være vanskelig. NRLs forhandlingsutvalg mener at det er viktig å øke interessen for tidligpensjon som et ledd i en tidligere generasjonsovergang. Derfor må det årlige tilskuddet økes til et nivå som gir en tilfredsstillende økonomi, også for de uten alternativ inntekt. Ordningen må være tilpasset normal levestandard i Norge, noe som innebærer en relativt betydelig økning. I rapporten er det lagt til grunn at dersom det årlige maksimale tilskuddet økes til kr. 200.000, og det blir 10 nye tidligpensjonister i tillegg til de som har ordningen i dag, vil dette bety en økt utbetaling fra Staten i 2022 på ca. 2,5 - 2,9 mill. kroner.

NRLs forhandlingsutvalg har tidligere stilt krav om at reindriftsbasert reiseliv som tilleggsnæring må telle med i beregning av referanseinntekten. Dette er viktig biinntekt for mange i reindriften, og er også et satsningsområde for forhandlingspartenes side. NRLs forhandlingsutvalg mener at all reindriftsbasert virksomhet som ikke har et eget organisasjonsnummer, må inngå i referanseinntekten.

NRL er opptatt av at pensjonsordninger i reindriften skal være kjent i næringen. Det vil derfor være behov for å etablere en tjeneste hvor reieneierne både kan få informasjon om pensjonsordningene, og få veiledning. Tjenesten driftes av NRL.

6.6.1 Tiltak:

- Enbrukerpensjon økes til kr. 200.000,-
- Tobrukerpensjon økes til kr. 300.000,-

7. KONFLIKTFOREBYGGENDE TILTAK

NRL er bekymret over at antall konflikter knyttet til rein på innmark er voksende og at konflikten i noen områder er svært betente og har pågått over tid.

Konfliktene er belastende for primærnæringene og for alle nivåer i forvaltningen.

Det er grunn til å anta at konflikten kan øke i omfang og geografisk utbredelse i tiden framover, blant annet fordi driftsforholdene for reindriften blir mer utfordrende som følge av klimaendringer.

Det er nødvendig å stimulere jordbrukere til å få satt opp gjerder rundt innmark som freder innmarksarealer mot reinbeiting. Målet må være å redusere antall eksisterende konflikter, samt å forhindre at nye konflikter oppstår. Med bakgrunn i tilbakemeldinger fra jordbrukere som har vurdert dette tiltaket, men avstår fra å realisere det, mener NRLs forhandlingsutvalg at avtalepartene bør endre noen av vilkårene for tilskudd i hht. «*Forskrift om tilskudd til konfliktforebyggende tiltak i forholdet mellom reindriften og annen berørt part*».

Vilkårene som bør endres, er for det første prosentsatsen på egenandelen i hht. forskriften § 3, som bør reduseres til 10 %. For det andre bør forskriften åpne opp for tilskudd til vedlikehold.

7.1 Tiltak:

- Egenandel i hht. § 3 i *Forskrift om tilskudd til konfliktforebyggende tiltak i forholdet mellom reindriften og annen berørt part* endres til 10 %
- Det innføres egne bestemmelser om vedlikehold

8. FORBUD MOT BRUK AV STRØMGJERDER I UTMARK

Reindriften opplever et økende problem med hensyn til bruken av strømgjerder i utmark. Gjerdene blir stående uten tilsyn, og fjernes heller ikke etter at beitedyrene er tatt inn. Dette resulterer i at reinen går seg fast i strømgjerdet, og hvor flere rein dør som følge av dette. NRLs forhandlingsutvalg ønsker derfor et forbud mot bruk av strømgjerder i utmark av hensyn til dyrevelferden til både rein og andre hjortevilt.

9. CWD

NRL er svært bekymret over at det ble oppdaget skrantesjuka på Hardangervidda. Dette er en sak som etter vår mening ikke begrenser seg lokalt til Hardangervidda, men hvor etablering av eventuell smitte kan få store konsekvenser for reindriften. Dette gjelder ikke bare i forhold til nærliggende Reinlag, men også for den samiske reindriften.

NRL er kjent med at Mattilsynet og Miljødirektoratet har avgitt en faglig vurdering av behovet for ekstraordinært uttak på Hardangervidda i november 2021.

NRLs forhandlingsutvalg ber om at det i løpet av reindrifftsforhandlingene gis en orientering om hvilke tilrådninger som er gitt til ansvarlig Statsråd, og hvordan dette er tenkt fulgt opp.

Det samme gjelder orientering om prosessen som pågår for å legge til rette for reetablering av villreinstamme i Nordfjella 1.

10. MINDREFORBRUK 2020-2021

NRL foreslår at 1,0 mill kroner av mindreforbruket går til prosjekter rettet mot hets og rasime. Resterende mindreforbruk overføres kriseberedskapsfondet.

11. NRLS KRAV TIL ØKONOMISKE TILTAK

NRL forventer at forhandlingsresultatet bidrar til å sikre en forutsigbar og positiv økonomisk inntektsutvikling gjennom virkemiddelordninger som både treffer i forhold til reindriftens arbeidshverdag og øker bærekraften i reindriften.

11.1 Økonomisk ramme

Den økonomiske rammen for avtaleåret 2022-2023 kreves satt til **225,35 mill kroner**.

11.2 Reindrifftsens Utviklingsfond

NRLs forhandlingsutvalg stiller krav om at NRL oppnevner leder i RUF annen hver periode.

NRL har ved flere anledninger påpekt nødvendigheten av å kartlegge hvilke behov reindriften har i forhold til infrastruktur og investeringstiltak. Det er viktig at forhandlingspartene får et bedre innblikk i denne situasjonen. NRLs forhandlingsutvalg foreslår derfor at Statsforvalteren foretar en kartlegging av behovet for utviklings og investeringstiltak innenfor reindriften. Resultatene fra kartleggingen fremlegges forhandlingspartene i forbindelse med oppstartmøtet i 2022.

Økonomiske ordninger til pramming videreføres i hht. reindrifftsavtalen 2020/2021. Avtalepartene ber Landbruksdirektoratet følge opp de punktene som i rapporten «*Transport av rein til øyer og halvøyer i Finnmark og Troms*» hva angår effektivisering. Videre har det årlig vist seg at uforutsette hendelser skjer i forbindelse med prammingen, slik at deler av rammen bør ikke knyttes opp til anbudet, men at man har en buffer som kan benyttes til fleksible løsninger ved behov. For 2022 er det utlyst anbud med en ramme på 5 millioner kroner inkl. mva,

som betyr at det gjenstår 500 000 kroner i bevilgningen og som kan benyttes til uforutsette akutte behov.

Når det gjelder lærings- og omsorgsbaserte tjenester, det dette etablert som en permanent ordning over reindrifftsavtalen 2019/2020. Programmet ble etablert med for å øke inntektsgrunnlaget i den familiebaserte reindriften.

Ut på vidda-tilbudet skal bidra til å øke inntektene til reindrifftsfamilier gjennom å bistå reindrifftsfamilier i etablering, bygge opp sitt tilbud og tilpasse det til brukernes behov og nivå. Veien fram til god og lønnsom drift krever ressurser, engasjement og innsats både av etablererne og av ordningen Ut på vidda.

De siste års erfaringer viser at ordningen har hatt utfordringer. I perioden med koronapandemi har det vært forholdsvis liten aktivitet, både i forhold til offentlige, men også kommersielle kundegrupper. Det har riktignok blitt gjort en del i forhold til godkjennings- og kvalitetssikringsarbeid i 2021.

NRL har i flere anledninger vært bekymret for at Ut på vidda-programmet skal bære et stort ansvar med tanke på å være en tilleggsnæring hvor mange i reindriften kan etablere seg. Erfaringer fra de 2021 viser at det er viktig å ha fokus på å utvikle programmet, og at tilbyderne som er godkjente i løpet av 2022 tillegges gode rammer for sin virksomhet før man eventuelt utvider for flere tilbydere. Ved å gjøre dette kan man ha fokus på utvikling av programmet i stedet for å etablere og godkjenne nye tilbydere. Dette betyr at avtalepartene utfordres på å legge til rette for økonomiske rammer og ordninger som bidrar til at den familiebaserte næringen vil få flere muligheter for inntjening.

Etter innspill fra Statsforvalteren, foreslår NRLs forhandlingsutvalg at mindreforbruket på 1,6 mill kr. fra 2021 overføres til 2022, samt at det avsettes ytterligere 1,4 mill kr i årets avtale slik at foreslåtte aktiviteter kan gjennomføres. Samtidig ønsker NRL å etterfølge anmodning om at det gjennomføres et årlig møte mellom ledelsen i programmet og forhandlingspartene.

Når det gjelder Utviklingsprogrammet, legger avtalepartene til grunn at den arbeidsmetodikken som benyttes for bruk av midlene over reindrifftsavtalen videreføres. De siste årene har flere reinkjøttbedrifter fått anledning til å stå på felles stand under paraplyen "Rein -helten på vidda" under ulike typer arrangementer. Dette har vært sentralt for å bygge kompetanse hos de enkelte bedriftene som har deltatt. Reindriften representasjon på matarrangementer har bidratt positivt i utviklingen av Matnasjonen Norge, til å løfte reindriften omdømme, og ikke minst

bidratt til økt kunnskap om reindrift og reinkjøttet. Overnevnte var også et av satsningsområdene til forhandlingspartene i siste reindrifftsavtale. På grunn av koronasituasjonen er det dessverre ikke blitt benyttet midler på planlagte tiltak som lå til grunn ved forrige avtale. Dette har naturlig nok bidratt til et underforbruk på dette tiltaket.

NRL ser fremdeles behovet for at Innovasjon Norge jobber med bedriftsutvikling. Forretningsutvikling, produktutvikling og markedsutvikling er viktig både for reinkjøtt- og reiselivsbedrifter.

Avtalepartene la i forrige avtale til grunn at Innovasjon Norges arbeid samordnes med Statsforvalteren i Troms og Finnmarks arbeid med lærings- og omsorgsbaserte tjenester. Dette har naturlig nok ikke hatt et så sterkt fokus, da kundegruppen til tilbydere for «Ut på vidda» programmet ikke har etterspurt tjenestene i særlig stor grad på grunn av korona epidemien.

På bakgrunn av overnevnte foreslår NRL at Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindrifftsbasert vekst og verdiskaping vil oppnå de mål de har satt seg i 2022 ved at fjorårets mindre forbruk overføres 2022, samt at det innvilges 7,0 mill kroner for 2022/23.

NRL krever at det over Reindriftens Utviklingsfond avsettes midler til følgende tiltak for 2022- 2023:

- 7,0 mill kroner til utviklingsprogrammet
- 1,5 mill kroner til konfliktforebyggende tiltak
- 5,5 mill kroner til pramming
- 4,0 mill kroner til fagbrevordningen i reindriften
- 5,0 mill kroner til markedstiltak
- 2,0 mill kroner til prosjekt Helsetjeneste for rein
- 1,4 mill. kroner til lærings- og omsorgsbaserte tjenester
- 10,0 mill. kroner til disposisjon for RUF¹ styre
- 4,5 mill. kroner til drift av HMS
- 0,8 mill. kroner til utdanning innenfor reindrift
- 2,5 mill. kroner til frakttilskudd
- 0,3 mill. kroner rapportering av slaktet rein
- 4,5 mill. kroner til kriseberedskapsfond
- 0,25 mill. kroner til møtegodtgjørelse for beredskapsutvalgene
- 3,0 mill. kroner til pilotprosjekt - reindriftsfaglige plankonsulenter
- 4,2 mill. kroner til kompensasjon for utestenging fra vinterbeiter i Sverige

- 2,0 mill. kroner til bistand for distrikter som er utestengt fra beiter i Sverige
- 2,0 mill kroner til Protect Sápmi
- 1,5 mill kroner til gumpier og nødbuer
- 1,5 mill kroner til utredning av situasjonen for ytterdistriktene i Troms Reinbeiteområde
- 2,0 mill kroner til forskningsprosjekt om følgekonssekvenser i forbindelse med arealtap

For øvrig kan fondets midler anvendes til:

- forskning og kunnskapsformidling
- transport av rein
- støtte ved omfattende tap av rein i ulykker
- sikring av reindriftens beiterett og arbeidet med å sikre reindriftens beitearealer, herunder innhente bistand i arbeidet med arealsaker
- øvrige reindriftnlegg, herunder gjerder og slakteanlegg
- vedlikehold og opprustning av eksisterende gjerder og slakteanlegg
- bygging og renovering av gjeterhytter
- refusjon av dokumenterte utgifter til deltagelse på kurs/etterutdanning og lignende for reindriftsutøvere
- støtte til tiltak for reindriftnæringen som følge av klimaskapte endringer
- sikring av reindriftens beiterett, herunder støtte i forbindelse med distriktenes arbeid med å ivareta reindriftens arealer, herunder støtte til forberedelse i saker av prinsipiell betydning for reindriften
- andre praktiske tiltak innenfor reindriften
- andre faglige tiltak for å fremme reindriften, herunder veiledning og informasjon, kursvirksomhet, beitegransking, planlegging og prosjekter i regi av reindriften
- utvikling av binæringer og formål av generell kulturell betydning for reindriftssamene
- kompetansegivende kurs/ etterutdanning
- rekrutteringstiltak
- støtte til feltbarnehager og barn på småtrinnet
- kvinnerettet seminar
- forebyggende arbeid mot hets og hatytringer
- tilrettelegging for at funksjonshemmede reineiere kan delta i reindriftsarbeid

12. KOSTNADSENKEDE OG DIREKTE TILSKUDD

NRL fremmer et totalt krav for kostnadssenkende og direkte tilskudd på **145,0 mill kroner** for avtaleåret 2022 - 2023 til ulike direkte tilskudd.

NRL foreslår at ordningen om etableringstilskudd utvides til et generasjonsovergangstilskudd hvor både den som overdrar og overtar siidaandelen mottar tilskudd med dagens satser.

Videre foreslår NRL at de som kommer inn under etableringsordningen, og som kjøper livdyr skal kunne gis forskudd på kommende års etableringstilskudd til kjøpet. Livdyrkjøpet skal dokumenteres og oversendes anvisningsmyndighet. Denne ordningen skal også gjelde ved etablering av nye siidaandeler.

NRL viser til at det over tid har det vært en utfordring for reineierne at utbetaling av direkte tilskudd over reindriftsavtalen har vært svært forsinket. For å unngå dette, foreslår NRL at søknader om tilskudd over reindriftsavtalen utbetales umiddelbart etter at søknaden er mottatt av Statsforvalteren. Nødvendig kontroll av søknadene foretas etter at utbetaling har skjedd. Eventuelt for lite utbetalt tilskudd utbetales etter at kontroll er utført. For mye utbetalt tilskudd kreves tilbake av Statsforvalteren.

12.1 Distriktstilskudd

Som redegjort for under kapittel 3.7 er det et stort behov for å styrke reinbeitedistriktenes administrasjon for å kunne håndtere saker som tilflyter distriktene. Samtidig som distriktene bruker betydelige ressurser til saksbehandling, er det stor mangel på formell kompetanse innen administrasjon, økonomibehandling, organisasjonskunnskap og juss.

NRL mener at de viktigste elementet ved distriktstilskuddet er å bidra til å gi distriktene og tamreinlagene økonomisk grunnlag for å ivareta sitt ansvar og sine oppgaver med utvikling av reindriften i en bærekraftig retning. Gjennom lover, forskrifter og regler er distriktet pålagt oppgaver som igjen utfordrer distriktenes økonomi og ressursbruk. Distriktene må bl.a følge opp kommunenes arealdelplaner, dispensasjonssaker, høringer, følge opp enkeltsaker samtidig som det knytter seg store utgifter til regnskap og revisjon.

NRL vil understreke at gode saksframstillinger fra distriktene gir beslutningstakere et godt grunnlag å fatte sine vedtak på. For distriktene innebærer dette manglende kapasitet til å arbeide med arealsaker, og fører til at reindriften taper viktige beitearealer i tillegg til at beiteområdene blir fragmenterte og mindre anvendelige.

Det utbetales et tilskudd på kr. 15.000,- til revidering av distriktsplaner.

Ordningen videreføres.

Det avsettes 26,2 mill kroner til ordningen.

12.2 Produksjonspremie

Siidaandelens produksjonspremie beregnes med inntil 40 % av avgiftspliktige salgsinntekter, herunder salg av livdyr i forbindelse med generasjonsoverganger eller revitalisering av reinbeitedistrikt.

Det utbetales ikke produksjonspremie for avgiftspliktig inntekt som overstiger kr. 1,5 mill. kroner pr. reinlag.

NRLs forhandlingsutvalg vil understreke at kravet om avgiftspliktig salgsinntekt ikke skal ramme siidaandelens mulighet å utøve driften som en kulturell bærekraftig næring og familiebasert næring. Retten til selvbestemmelse skal stå sentralt og siidaandelsledere skal fortsatt ha mulighet til å ha siidaandelsmedlemmer som leverer under avgiftspliktig salgsinntekt og som inngår som grunnlag for beregningen av produksjonspremien. Veiledere til forskrift korrigeres i.h.h.t overnevnte.

Det avsettes 57,5 mill kroner til ordningen.

12.3 Kalveslaktetilskudd

Kalveslaktetilskuddet videreføres og økes til kr. 600,-.

Det avsettes 23,7 mill kroner til ordningen.

12.4 Simleslaktetilskudd

Det foreslås innført et simleslaktetilskudd på kr. 600,-.

Det avsettes 4,2 mill kroner til ordningen.

12.5 Generasjonsovergangstilskudd (tidligere Etableringstilskudd)

NRLs forhandlingsutvalg foreslår å endre ordningen fra Etableringstilskudd til Generasjonsovergangstilskudd. Ordningen utvides til også å omfatte den som overdrar siidaandelen mottar tilsvarende tilskudd for samme periode som den som overtar.

Det avsettes 7,0 mill kroner til ordningen.

12.6 Særskilt driftstilskudd til ungdom

NRL viderefører ordningen som et ledd i å stimulere ungdom til å starte med reindrift. Tilskuddssatsen videreføres.

Det avsettes 2,3 mill kroner til ordningen.

12.7 Ektefelle /samboertilskudd

Tilskuddet rettes mot andeler der begge ektefeller/samboere står oppført som ledere av siidaandel. Inntektsgrensen fjernes. Ordningen skal stimulere til flere kvinnelige siidaandelsledere. Tilskuddssatsen fastsettes til kr. 30 000,-.

Det avsettes 3,4 mill kroner til ordningen.

12.8 Driftstilskudd til siidaandeler der kvinner står som eneste leder

Forskriften endres i tråd med det som var intensjonen med tilskuddet. Ordningen videreføres med de foreslåtte endringene i regelverket, med en sats på kr. 30.000,-.

Det avsettes 2,2 mill kroner til ordningen.

12.9 Klima- og beitetilskudd

Det avsettes et flatt tilskudd på kr. 25.000,- pr. siidaandel og reinlag, og et beitetilskudd på kr. 25,- pr. rein.

Det avsettes 18,5 mill kroner til ordningen.

13. ETABLERING AV REINDRIFTSFAGLIGE PLANKONSULENTER INNENFOR REINBEITEOMRÅDENE

Det avsettes 3,0 mill kr. til ordningen.

14. VELFERDSORDNINGER

14.1 Tilskudd til avløser ved svangerskap

Ordningen videreføres med de foreslåtte endringer i forskriften.

Det avsettes 1,0 mill kr. til ordningen.

14.2 Avløsning ved sykdom, ulykker, omsorg og dødsfall

Det avsettes 2,0 mill kroner til ordningen.

14.3 Tilskudd til tidligpensjon

Det avsettes 3,1 mill kroner til ordningen.

14.4 Øvrige velferdsordninger

Ordningen videreføres.

Det avsettes 0,5 mill kroner til ordningen.

15. ORGANISASJONSTILSKUDD

NRL skal sikre gode rammevilkår, tilby faglig bistand, bistå i endringsprosesser og øke kunnskapen i samfunnet om reindriften. NRL skal også imøtekomme de krav som stilles til organisasjon og være en troverdig alliansebygger som skaper verdi for lokallag, medlemmer, næringen og samfunnet for øvrig.

NRLs forhandlingsutvalg mener at den nylig etablerte rådgivningstjenesten i reindriften vil være et viktig bidrag til å styrke organisasjonen, både faglig og kollegialt. Med den økte andelen saksbehandlere i organisasjonen, er det også behov for å få på plass et velfungerende saksbehandlingssystem. Dette arbeidet må igangsettes så snart som mulig, og foreslås finansiert gjennom å øke organisasjonstilskuddet med 0,5 mill kroner. Videre foreslås det at det opprettes en reindriften kunnskaps- og kompetansebase som driftes av NRL, og det avsettes årlig kr. 0,2 mill kroner til formålet og finansieres via organisasjonstilskuddet. Det avsettes midler til etablering av en veiledningstjeneste for pensjonsordninger i reindriften som driftes av NRL.

Organisasjonstilskuddet økes til 8,3 mill kroner.

16. HELSETJENESTE FOR REIN

Det avsettes 2,0 mill kroner til videreføring av prosjekt.

17. ØVRIGE ORDNINGER

Ordninger som ikke er spesielt nevnt, forutsettes videreført.

18. SAKER UTENFOR REINDRIFTSAVTALENS ØKONOMISKE RAMMER

NRLs forhandlingsutvalg mener det fortsatt er viktig å gjennomføre møter med ansvarlige departement i saker som berører reindriften.

18.1 Saker under Landbruks- og matdepartementet

- Oppheving av midlertidige fredete beitearealer og kompensasjon av tapte beitearealer
- Norsk – Svensk reinbeitekonvensjon
- Forbud mot å sette ut saltstein til beitedyr og vilt i utmark.

- Beiteforbud for sau i Nordfjella
- Orientering om det videre arbeid med Fjellova
- Orientering om CWD på Hardangervidda og de tiltak som er vedtatt
- Endring av erstatningsreglene i reindriften
- Grensegjerder – det må utarbeide en plan for vedlikehold av grensegjerder

18.2 Saker under Kommunal- og moderniseringsdepartementet

- Nasjonale planretningslinjer for de samiske reinbeiteområdene
- Revidering av KU forskriften, slik at reindriften får rett til å godkjenne KU-utreder og utredningsprogram innen reinbeiteområdene
- Orientering om arbeidet med SRU II og krav om at arbeidet får progresjon
- Krav om at alle sti- og løypeplaner i kommunene skal godkjennes av reindriften, herunder også traseer for hundekjøring
- Mulighet for husbanklån for unge i reindriften

18.3 Saker under Samferdselsdepartementet

- Forbud mot veisalting av veier i reinbeiteområdene
- Plan for å redusere reinpåkørsler på vei og jernbane
- Samordning av erstatningssatser for rein drept på jernbane og satser for rein drept av rovvilt

18.4 Saker under Finansdepartementet

- Avgiftsfritak ved kjøp av tohjuls terreng-motorsykkkel til bruk i reindriften
- Avgiftsrefusjon på drivstoff til bruk i reindriften

18.5 Saker under Klima- og miljødepartementet

- Hvordan oppnå den todelte målsetningen i rovviltforliket?
- Hvordan KLM kan bidra til å forhindre ytterlige tiltak/nedbygging av reinbeiteområdene?
- Drøfting av behovet for revidering av verneforskrifter for verneområder samt behov for endringer i Naturmangfoldloven slik at reindriften blir hensyntatt gjennom verneforskriftene
- Gjennomgang av prosedyrer for fastsetting av erstatningssatser

19. SAMLET KRAV TIL REINDRIFTSAVTALE 2022 - 2023

Fordeling av de ulike postene (mill. kroner)

Post	Benevnelser	Reindrifftsavtale	NRLs krav	Differanse
		2021 - 2022	2022 - 2023	
51	Reindriftens utviklingsfond	55,5	65,45	9,95
72	Organisasjonstilskudd	7,3	8,3	1,0
75	Direkte tilskudd	97,7	145,0	47,3
79	Velferdsordninger	4,0	6,6	2,6
	Sum	164,5	225,35	60,85

Spesifikasjon av post 51: Utviklings- og investeringstiltak (mill. kroner)

Benevnelse	Reindrifftsavtale 2021- 2022	NRLs krav 2022 - 2023	Differanse
Konfliktforbyggende tiltak	1,5	1,5	0
Utviklingsprogrammet	8,2	7,0	-1,2
Fagbrevordningen	3,5	4,0	0,5
Markedstiltak	5,0	5,0	0
Pramming	5,5	5,5	0
Lærings og omsorgsbaserte tjenester	3,0	1,4	-1,6

Oppfølging og kontroll optisk lengdemåling av rein	0,5	0	-0,5
Helsetjeneste for rein	2,0	2,0	0
Tiltak for å legge til rette for at norsk reindrift har tilgang til sine beiteområder i Sverige	2,0	2,0	0
Kriseberedskapsfond	4,5	4,5	0
Møtegodtgjørelse beredskapsutvalg	0,25	0,25	0
Frakttilskudd	2,5	2,5	0
Tilskudd til rapportering av slaktet rein	0,3	0,3	0
HMS i reindriften	2,0	4,5	2,5
Kompensasjon for utestengning fra vinterbeiter i Sverige	4,1	4,2	0,1
Etablering av reindriftsfaglig plankonsulent	3,0	3,0	0
Reindriften arealbrukskart	0,5	0	-0,5
Protect Sápmi	0	2,0	2,0
Stipend ved videregående og høyere utdanning i reindrift	0	0,8	0,8
Tilskudd til gumpier/nødbuer	0	1,5	1,5
Forskningsprosjekt - følgekonsekvenser for rein og reineiere	0	2,0	2

Utredning av situasjonen for ytterdistriktene i Troms reinbeiteområde	0	1,5	1,5
Til disposisjon for RUF's styre	7,15	10,0	2,85
Sum	55,5	65,45	9,95

Spesifikasjon av post 75: Kostnadssenkende og direkte tilskudd (mill kroner)

Benevnelse	Reindriftsavtale	NRLs krav	Differanse
	2021 - 2022	2022 - 2023	
Distriktstilskudd	24,7	26,2	1,5
Produksjonspremie	41,8	57,5	15,7
Kalveslaktetilskudd	23,3	23,7	0,4
Simleslaktetilskudd	0	4,2	4,2
Særskilt driftstilskudd ungdom	2,2	2,3	0,1
Generasjonsovergangstilskudd	3,5	7,0	3,5
Ektefelle- og samboertilskudd	1,2	3,4	2,2
Særskilt driftstilskudd til kvinner med egen siidaandel	1,0	2,2	1,2
Klimatilskudd pr. siidaandel og reinlag	0	13,1	13,1

Beitetilskudd pr. rein	0	5,4	5,4
Sum	97,7	145,0	47,3

Spesifikasjon av post 79: Velferdsordninger

Benevnelse	Reindrifftsavtale	NRLs krav	Differanse
	2021 - 2022	2022 - 2023	
Tidligpensjon	2,5	3,1	0,6
Avløsning ved svangerskap/fødsel	1,0	1,0	0
Avløsning ved sykdom, ulykker, omsorg og dødsfall	0	2,0	2,0
Øvrige velferdsordninger (sykepenges)	0,5	0,5	0
Sum	4,0	6,6	2,6

Tromsø den 7. Januar 2022

Sign.

Sign.

Sign.

Inge Even Danielsen

Tom Lifjell

Berit Marie P.E. Eira